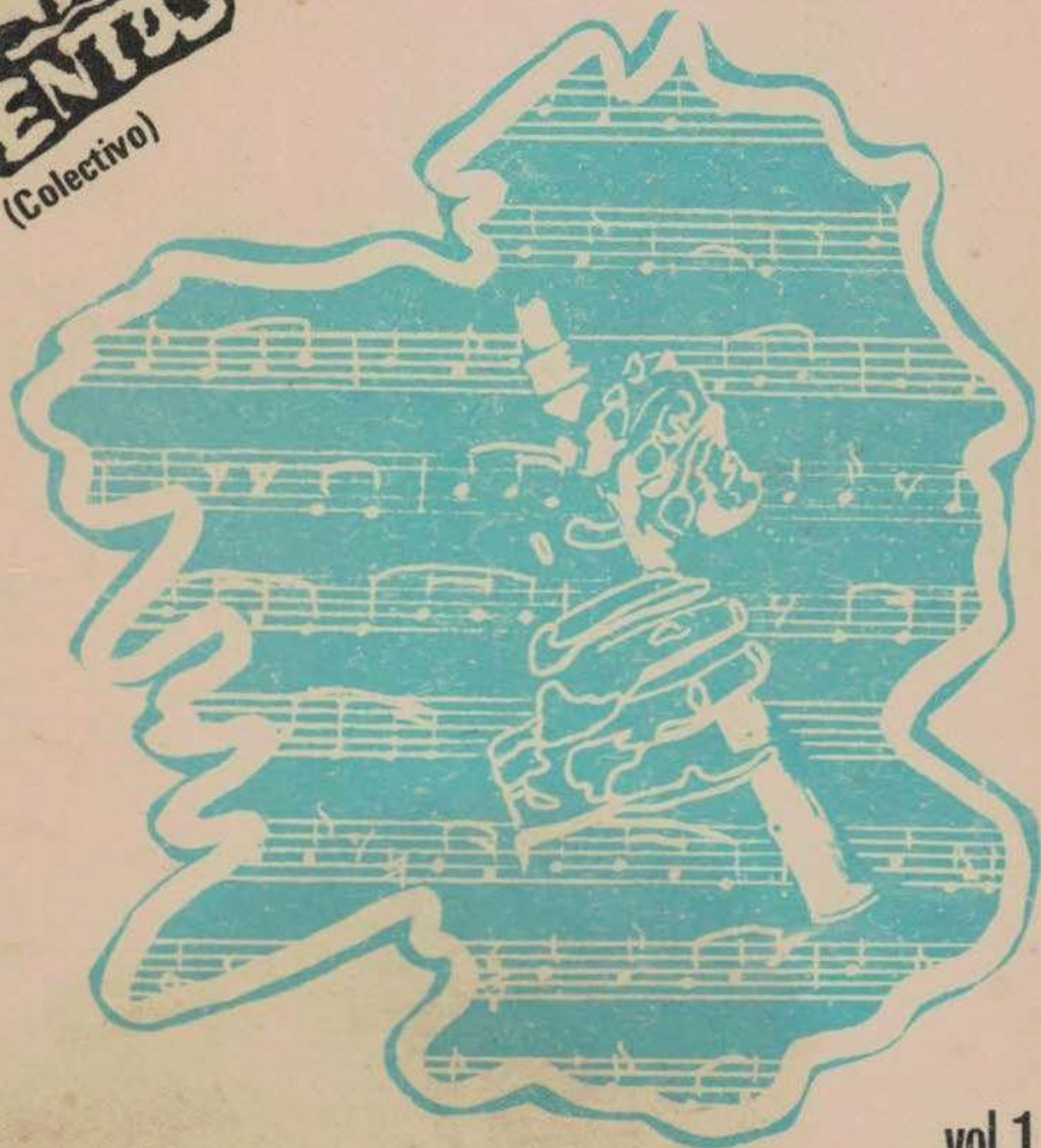

música popular galega I

**FUXAN
OS VENTOS**
(Colectivo)

GALICIA CANTA O NENO ^{vol. 1}

alvarellós
Editora Técnica

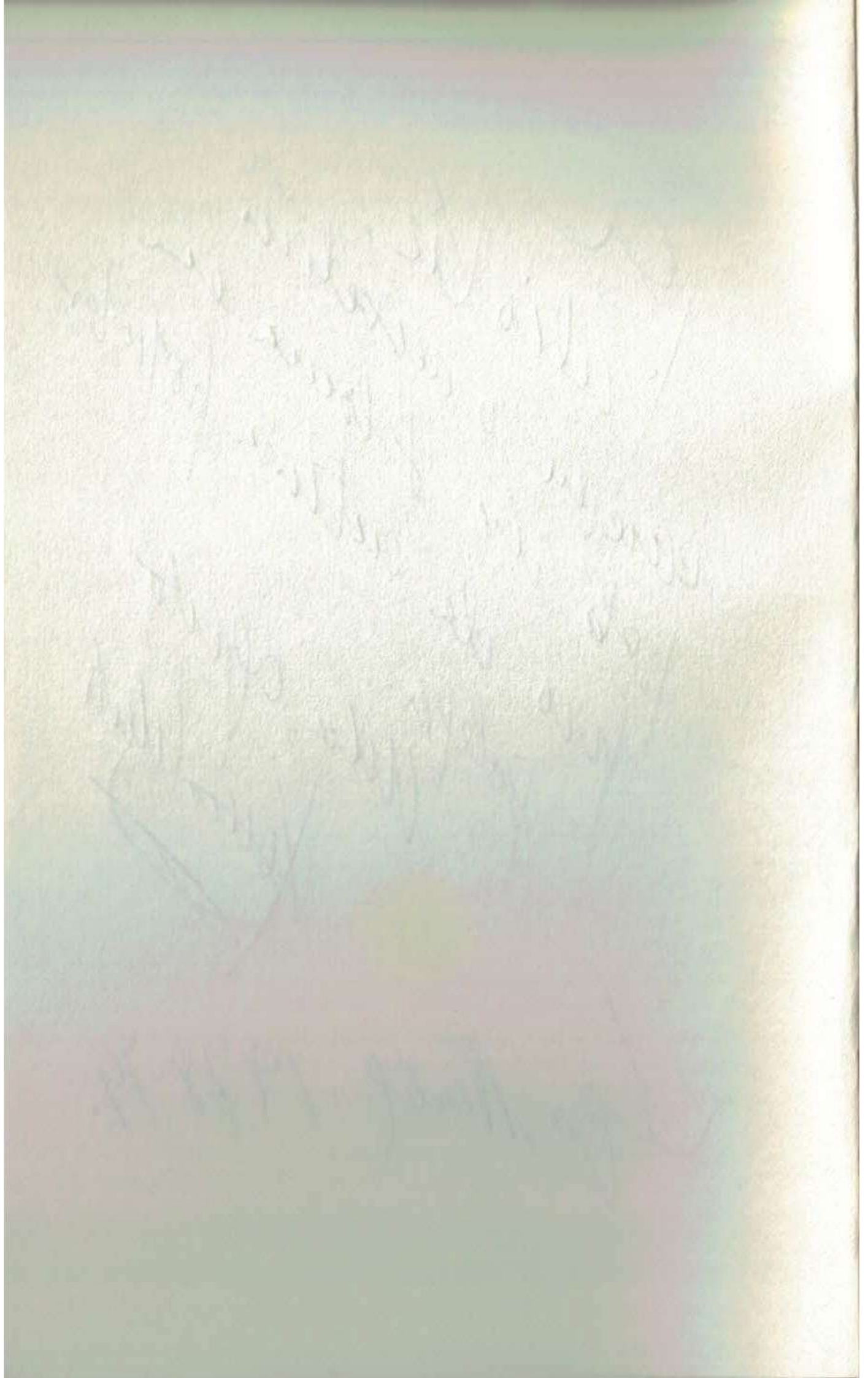

musica popular antiga

Dr. Valério
cinquenta e nove
para a cultura popular
pro da cultura popular
palestra
Valério

Dr. Nadel 1978-79.

UNIVERSIDADE

musica popular galega

Colectivo Fuxan os Ventos

Vol. 1

GALICIA CANTA ó NENO I

á xente da aldea, que sabe
conserva algo importante da nosa Cultura

alvarellós
Editora Técnica

Gráfica musical

Colectivo de autores

Editorial ALVARELLOS

Editorial ALVARELLOS Pl. Cte. Manso, 1 Tel. 22 05 78 LUGO
I.S.B.N. 84-85311-30-2
Depósito Legal LU-4-1979
Gráfica musical e ilustracións: Xosé Luis Freire
Fixo a escolma: Fuxan os Ventos
Coordinou: Xesús Mato
Reprografía ALVARELLOS Lugo 1979

INDICE

LIMIAR	4
VILANCICOS DE CHAMADA	
<i>Vamos, Rapaciños</i>	9
<i>Alegría, meus amigos</i>	11
<i>Vamos cantando e ruando</i>	13
<i>Vinde galeguiños, vinde</i>	15
<i>Vinde ver ó Neno</i>	19
<i>Imos logo todos xuntos</i>	21
NARRATIVOS	
<i>Canto me folgo</i>	27
<i>Viva o Neno</i>	29
<i>No pendello</i>	31
<i>Con un sombreiro de palla</i>	33
<i>Aló entre as pallas</i>	35
<i>Por entre as silveiras</i>	39
<i>Aló a Media Noite</i>	43
ARROLO E OFRENDAS	
<i>Ai miña Rosiña</i>	49
<i>Falaime ben baixo</i>	51
<i>Falade ben baixo</i>	53
<i>Meu carrapuchiño</i>	55
<i>O Garridiño</i>	57
<i>Meu Carrapucheiriño</i>	61
<i>E Rorró</i>	65
<i>Neno de Cabelos de Ouro</i>	67
<i>Nosa Señora</i>	71
<i>Tiruliru</i>	73
DESPEDIDAS DE ANO	
<i>Catro Mancebos</i>	77
<i>Se dan o fumeiro</i>	79
<i>Despedida de Ano</i>	81
CANTOS DE REISES	
<i>Los tres Reyes Magos</i>	87
<i>Embajadores somos</i>	89
<i>Caminen Señores</i>	91
<i>Felices Fiestas</i>	93
<i>Reises de Infiesta</i>	95
<i>San Xosé e máis María</i>	97
<i>Pandeirada de Rao</i>	99
<i>Reises de "Cabra Fanada"</i>	101

LIMIAR

Non somos amigos de grandes análises nestes temas porque pensamos que as análises no folclore fanse cando compre facer historia, cando está morto. Hai moita xente no país que ten a teima de xunguir a música folclórica coa palabra e o "conceito" pasado, e nós queremos chamar a atención neste feito.

Certo é que grande parte da nosa música foi feita nunha situación sociolóxica que está rompida, e que está a escacharse para mudar nunha nova. Certa é a desfeita das comunidades parroquiais e tamén da coesión da vida rural-maioritaria en Galiza. Mais tamén é certo que a pandeirada, por poñer un exemplo, naceu e tomou corpo nunha sociedade tribal, moitos séculos atrás nosa, e máis pervive e evoluciona, anque a tribo desaparecese. Por iso queremos afirmar que estes cantos non son historia, aínda séndoa. Son unha expresión máis do noso pobo. ¿Cantos galegos de 30 anos para diante poden afirmar que non ouviron ou que non cantaron reises ou vilancicos?. ¿Qué son trinta anos na vida dun pobo?.

Certamente duns anos para acá dá vergoña saír a cantar reises. "E cousa paleta", díxosenos a nós mesmos, hai agora dous anos. A sociedade consumista e o materialismo-comercismo-ño que vivimos non permite estas prácticas sociais. Mais tampouco permite aos pobres pedir esmola e... ¿non hai pobres?

Compre afirmar que cando as bágoas loitan por saír ás fazulas dos galegos aó escoitarmos estes cantos populares non é por unha saudade típica e tópica, senón máis ben porque seguimos a falar o mesmo idioma musical e cultural. En todo caso esas bágoas —xusto sería— deberíanse trocar en raiba pola miseria e inxusticias que tran aó recordo dos tempos da agricultura como único xeito de vida e de morte. Mais non: as bágoas son de ledicia, son de volta aó lugar no que éramos "nós mesmos", nós galegos, nós donos da nosa cultura —inculta para os listos— parvos de sempre. Hai quen loita por descubrir a pólvora e busca novas canles para cultura galega, canles máis rematados, máis universais, máis acordes coa cultura urbana. Se cadra, o que pretenden é disimular o complexo de inferioridade, o concepto de cultura vulgar que ten de sí mesmo como home e como pobo.

Para nós, para os que nacemos nela, queremos morrer nela e deixarl-la, por herdanza, aos nosos fillos, a cultura popular é a única que nos pode salvar como homes desa gra máquina de pezas exactas na que se nos quere encaixar.

Queremos por último dicir que os cantos do Nadal, Aninovo e Reises, son o único exemplo en que, nun feito relixioso, o pobo toma a iniciativa e rouba das mans dos ricos, finos e poderosos, a propiedade da relixión, ou polo menos das súas manifestacións. A pouco que observemos as letras, e a naturalidade e confianza con que colleron os feitos, cairemos na conta de que a nosa xentiña se fixo protagonista do Feito da Salvación, do desprecio de Deus pola regalía da riqueza, da solidariedade do nacemento nun "pendello", nun "cortello", nunhas "pallas"... Nos vilancicos, o pobo canta e traslada toda a historia bíblica á súa parroquia, ao seu lugar, á súa xente, e non lle dá a excepción dalguns cantos de reises, feitos para zugar cartos aos ricos dos pazos ou das vilas-tratamento misterioso e supersticioso, lingüísticamente falando, senón moi ao contrario, mistúraos coa vida da aldea, coa vida diaria do traballador, do labrego, do paleta.

Se cadra, era isto polo que nos ollos e na cara da xente poderosa e "cultura" nacía unha faísca de ira e un sorriso de desprecio cara a estes cantos. Non era perdoábel o roubo manifesto nen a cativa vinganza popular.

Amigos: Tendes nas vosas mans un pequeno libro, cheo de vilancicos populares galegos. Uns poucos entre os milleiros que o pobo galego, co seu inxenio, soubo facer e conservar. Amigos: Tendes nas mans tamén unha pequena ilusión compartida por moita xente que nos axudou a fozar aquí e aló para podermos chegar a ter o que aquí amosamos e o que temos gardado, esperando dispor de tempo para españolalo e devolverllo ao pobo, de onde saíu. Sería moi longa a lista de agradecimentos. Sería moi longa e quedarían amigos sen nomear. Por iso queremos dicervos que, por trás do nome "COLECTIVO FUXAN OS VENTOS", no que figuran uns poucos, hai toda unha laboura de colaboración, calada e desinteresada, de traballo pola cultura popular galega. O noso agradecemento pois para eles e para todos vós que vos preocupades polo mesmo: Rescatar e dignificar o noso pobo na súa cultura.

Lugo, Santos-Nadal do 1978

CANTOS DE CHAMADA (GRUPO PRIMEIRO)

Neste grupo primeiro tratamos de poñer unha pequena mostra dos cantos do Nadal que serven para convocar e xuntar a xente da aldea, parroquia ou bisbarra. Son cantos ledos e barulleiros. Non teñen grandes pretensións na súa interpretación.

Días antes da Noiteboa, e sobor de todo o día 24, polo serán, despois de recoller o gado e facer as labouras da casa, cadaquén mudábase de roupa e empezaba a percorrer a aldea na busca do home ou muller máis divertido e que máis cancións sabía (case sempre se facía de rogar un pouco) e empezaban a cantar, en calquera curro, xunto ao cruceiro, nos cruces dos camiños, na corga ou no meio do lugar. Era unha especie de ensaio xeral para o que viña despois. Alí aparecían toda clase de instrumentos. Desde a gaita e pandeiro, até os "trespés" e os testos das potas.

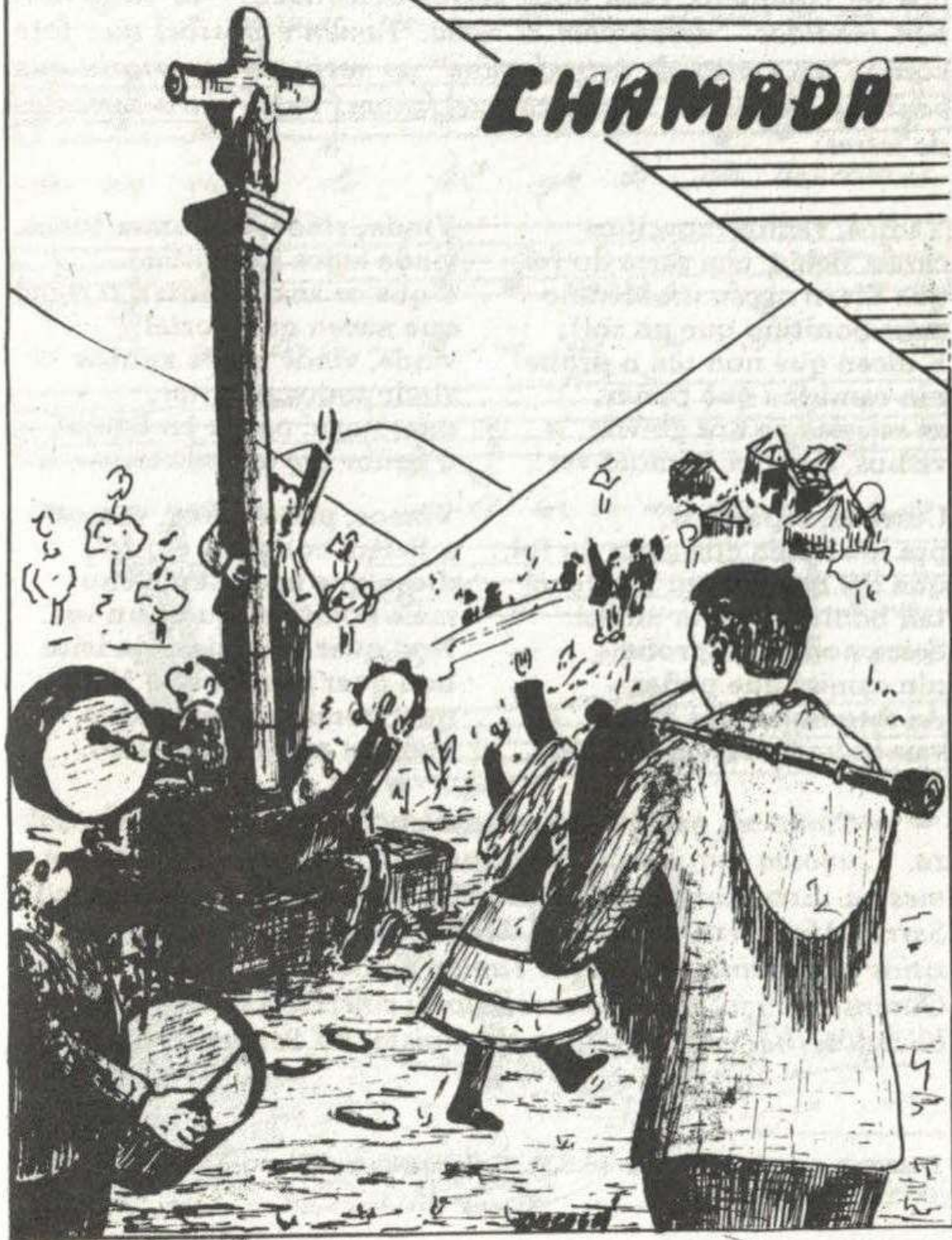
Pouco a pouco íanse xuntando tódos os viciños, e, se había moita ledicia, non receaban xa, aquel mesmo día, visitar algunha aldea do contorno, onde se xuntaban cos outros, e, ás veces, empezaban as retesías de quen o facía millor.

Chegaba a hora de voltar e acostumábase a rematar este "comenzo" de festa, na casa dun viciño (do Tío Farruco, Tío Antón, etc.) case sempre un vello de certo rango na aldea, e que non saíra antes á rúa. Alí volvíase a armar. Pero... isto xa corresponde ao segundo tempo.

Velaí unha pequena escolma de seis cantos.

VILANCICOS DE

CHAMADA

VAMOS, VAMOS RAPACIÑOS

Dentro do folclore musical do nadal galego, aparece este vilancico de "chamada" que se canta —e tamén se acompaña con gaita, pandeiros e tamboril— en todo o País Galego. Ten xeito de "muiñeira". Atópanse moitas variantes de letras, aínda que conservan a mesma idea. Escoitámolo moitas veces, mais nunca con pés, samente cantan o estribillo. E un caso moi especial. Pode ser debido á riqueza e longura do estribillo, que por ser completo, cada dous versos octosílabos —ás veces non ben medidos— desenrolan o tema. Tamén é posíbel que fose como "un canto de introdución" ao resto do repertorio que cantaban, en cada xuntanza que facían. Velaí catro variantes de letras:

Vamos, vamos rapaciños
cara a Belén, coa gaita do fol,
que dicen naceu un Meniño
máis bonitiño que un sol!;
E dicen que non ten o probe!
nin camisiña que poñer;
as estrelas xa nos guían,
vamos, rapaces, vámolos ver!.

Correde, rapaciños,
pra ir a Belén coa gaita do fol,
que dís que naceu un Neno
tan bonitiño coma un sol.
Seica non ten o probe
nin camisa que poñer.
As estrelas xa nos guían,
vamos, rapaces, vámolos ver!.

Vinde, vinde, os homes todos,
vinde ledos a escoitar,
o que os anxos cantan ó Neno
que naceu nun portal;
vinde, vinde todos xuntos
vinde todos a cantar,
que, hoxe, naceu en Belén
o Señor pra nos salvar.

Vamos, pastorciños, vamos
a Belén, coa gaita e o fol,
dicen que naceu un Neno
máis bonitiño, que é un sol.
Non quer manteiga nin leite
non quer manxares o Neno,
quer corazós homildados
quer un amor verdadeiro.

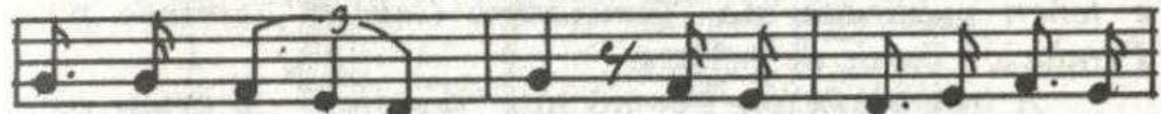
Como xa queda dito, este vilancico cántase en toda Galicia. Cambian un pouco as letras, pero...a música é sempre a mesma. Escoitámolo nas montañas de Pedrafita, en Chantada, Sarria, Monforte, Terra Chá, Meira, Vilalba, e en moitos outros sitios da provincia de Lugo. Tamén na Coruña, Pontevedra, Tui, Ourense e Vigo. Aparece recollido na colección de vilancicos publicados, (hai uns anos), a multicopista, no Seminario de Lugo.

Discos e cassettes, Fonográn, S.A. Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

VAMOS, RAPACIÑOS

Va-mos va-mos ra-pa-ci-ños ca-ra-be-

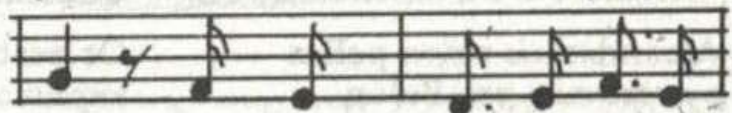
-lea com gai-ta do sol que di-ceu ue-cesime-

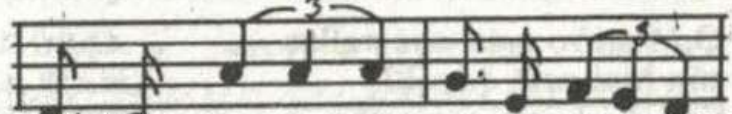
ui-ão mais bo-mi-ti-ño que um sol e di-

-ceu que vou ter o pro-be um ca-mi-si-ña que po-

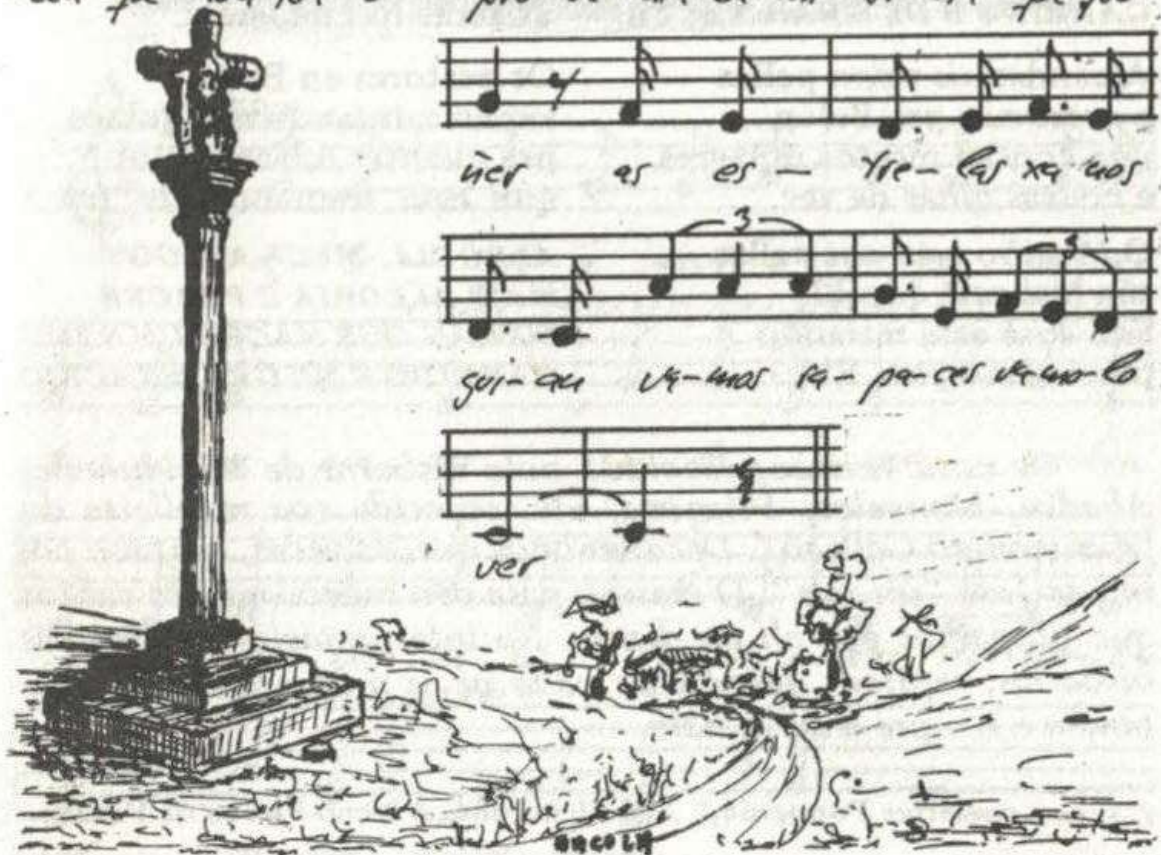
uer as es-tre-las xé nos

gui-ou Va-mos ra-pa-ces de um Co-

ver

ALEGRIA, MEUS AMIGOS

Estamos diante dun vilancico, ledado e feiticeiro, e dunha construción sinxela. Un calquera do grupo, canta ou improvisa un pé, e os demais contéstanlle coa mesma música. É un canto popular no cen por cen. Esa mistura de "pandeirada-muiñeira" fai que o canto sexa moi pegadizo. E doado de adiviñar que tiña que haber centos e centos de letras, aínda que non se conserven as da improvisación e as que facían referencias ás aldeas e vilas das bisbarras onde se cantaban. Poñemos aquí as que nós escoitamos que, por certo, coinciden cáseque todas, coas que tamén recolleu Eduardo Torner e Jesús Bal en Mondoñedo e teñen publicadas no "Cancionero Gallego", editado pola Fundación Barrié de la Maza.

A interpretación —como nos "desafíos"— préstase para botar horas e horas cantando a mesma melodía e improvisando letras que teñan relación coa historia do Neno e máis cos costumes e cousas de cada pobo ou aldea. Os homes ou mulleres con "máis chispa" tiñan unha grande oportunidade para se luciren e até para ir a reitesía de quen o facía millor. Velaí algunhas letras:

ALEGRIA, MEUS AMIGOS
MAIS ALEGRIA E PRACER!
CONTAN QUE NACEU UN NENO
GARRIDO E DE GRAN XACER!

Alcendemos catro pallas
e corremos pra Belén
que contan moitos milagres
e cousas diñas de ver.

O Meniño está nas pallas
súa Mai está con El,
San José está mirando
pasmadiño para El.

Meu Meniño, Miña Rosa,
miña Prendiña, Meu Ben;
Tí serás noso Consolo
Tí serás Rei de Israel.

Os pastores en Belén
andan xuntando nos guizos
pra quentar ó Neno Dios
que está tremando de frío!.

ALEGRIA, MEUS AMIGOS
MAIS ALEGRIA E PRACER
CONTAN QUE NACEU UN NENO
GARRIDO E DE GRAN XACER!

A nosa versión, recollida pola bisbarra de Mondoñedo, Abadín, Moncelos, Vilanova, etc. coincide coa recolleita do "Cancionero Gallego". Decatámonos que, ás veces, cántano como se fose "un reis". O mesmo pasa con outros moitos cantos que atopamos por alí en diante. Na interpretación, nalgunhas bisbarras, repiten, despois de cada pé, a primeira estrofa que tamén é sempre a do remate.

Discos e cassettes, Fonográn, S. A. Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

Alegria, meus amigos...

LEDO

2/4

a - le - gri - a meus a - mi - gos mais a -

1ª VER 2ª VER

- le - gri - ae pra - cer | a - le - cer con - ta -

que ha - cer ou ue - ro ga - mi - doe de gra - ra

1ª VER 2ª VER

- cer con - ta - cer

VAMOS CANTANDO E RUANDO

O galego, pola súa maneira de ser, non é un home moi aficionado a espallar todo o que leva dentro. Definiríase, máis ben, como algo "tímido", calado, metido dentro de si mesmo. Con todo, unha vez que colle confianza, ou vive o que está a facer, sofre como unha transformación "descoñecida". Sabemos que existen moitas lendas sobre nós, neste senso. Poucas axeitadas e axustadas á realidade. Neste canto, precisamente, non só pola música senón tamén pola letra, albíscase unha maneira espontánea de manifestar a súa ledicia diante o feito do Nacemento do Fillo de Deus. O ritmo musical, no estribillo, é dunha sinxeleza e orixinalidade asombrosa. Non sabería definirse moi claramente se é "marcha, ou unha mistura de muiñeira-pandeirada". Hai algo de todo, sen romper a fermosura de ningunha. O compás de dúas partes, axúdanos a identificala millor. Nas estrofas brilla o xeito máis común das cancións galegas, co ritmo de vals-lento. A letra, toda ela, bole na mesma idea dos cantos de chamada, coa razón do "por qué" se fai: hai que ir, porque naceu o Neno que é o Rei de todo o criado, anque apareza "nado" nas pallas. Diso entendía moito a nosa xente, por iso entendeu tamén a profundidade do Misterio, polo menos na parte do sufrimento.

VAMOS CANTANDO E RUANDO
A MILLOR FESTA QUE HAI
QUE NACEU O NOSO NENO
REI DA TERRA E DO MAR.

Anque naciches nas pallas,
e nelas estás contento,
érello Rei das estrelas
da Terra e do Firmamento.

Esta noite é Noiteboa,
noite de grande alegría
camiñando vai Xosé,
camiñando vai María.

Esta noite é Noiteboa
vamos todos a Belén,
e verémolo Meniño
que naceu pró noso ben!.

A pesar de saber que é un vilancico moi popular por certas bisbarras da Provincia de Lugo, nós escoitámolo poucas veces i en poucos sitios. Recordan as letras, e se se lles canta, dánse conta moi axiña. Recollémolo desa maneira, despois de cantar moitas veces o que publicou, hai anos, a Academia de Música do Seminario de Lugo.

Discos e cassettes. Fonográn, S.A. Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

VAMOS CANTANDO

RUBENDO

LIXEIRA

Va-mos can-tan-doe ru-an-do a mi-

-llor fer-ta que hai que ha-cê o ho-so

ne-ho rei da te-rra e do mar que ha-

cê o ho-so ne-ho rei da te-rra e do mar.

FIN *LENTO*

AN-QUE NA-CI-CHEE NAS PA-LAS E NÔ-

LAS ES-TAS CAN-TEN-TO E-RE-LO REI DAS ES-

-TRE-LAS DE TE-RRAS DE FIR-MA-MEN-TO. Va-mos

VINDE GALEGUIÑOS VINDE

A variedade de vilancicos de "chamada", abonda no noso país. Háinos para todos os gostos. Ledos, tristes, garimosos, bullandeiros. Aproveitaron todos os ritmos, aínda que os máis cantados son os que teñen ares de "marcha ou de xota", como neste caso. Para nós, a forma do imperativo "vinde" —imperativo, suxerencia, invitación— que aparece en moitos deles, lévanos a pensar nunha forma máis primitiva e tamén máis musical que a construción "vamos", coa súa suxerencia afirmativa dos feitos, sen deixar a forte chamada ou invitación. No caso deste vilancico, a invitación faise tamén a levar "pandeiro e gaita", os instrumentos máis típicos do país. A palabra "galeguiños" —en son garimoso— é das poucas veces que se encontra no repertorio do Nadal. Polo que toca ás estrofas, nótese moi ben o lugar onde naceu o vilancico. O dicerlle ao Neno "mono, guapo", etc. non se acostuma en Galiza. Temos outros xeitos máis garimosos, como se amosa neste libro. Pode ter unha explicación o feito de que a orixe deste vilancico está moi perto da viciña Asturias, en Ribadeo e a súa comarca. A música semella "o tece-tece" das ondiñas do mar, na boca cerrada que cantan as voces femeninas.

VINDE, GALEGUIÑOS, VINDE
VINDE CON PANDEIRO E GAITA
QUE UN MENIÑO, MOI RIQUIÑO
NACEU, OXE, NA MONTAÑA (Bis).

Naceu un Neno, moi mono,
naceu un Neno, moi guapo,
e súa Mai siquera tiña
nin un probe farrapo!.

O Meniño está na neve
a neve fáino tremere,
Meniño da miña ialma
quén che puidera valere?!

O Meniño está na neve
ímolo a desenterrare.
Levémoslle os corazós
para ó Meniño calare!.

Deste vilancico non coñecemos ningunha outra versión. Parécenos que a música das estrofas está un chisquiño arranxada por algún dos bons músicos que sempre abondaron pola Zona de Ribadeo. De todos os xeitos fíxose popular e chegou a ser un dos vilancicos máis representativos da provincia de Lugo. Na interpretación de "Galicia canta ó Neno", vai acompañado por pandeiros, tambores e gaitas.

Discos e cassettes "Fonográn, S.A. Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

Vinde, galeguiños, vinde...

XATA

VIN-DE GA-LE-GUI-NOS VIN-DE VIN-DE

CON PAN — DEI-ROE GAI-TA QUEUN ME-NI-NO

MOI RI-QUI-NO NA-CEU HO-XE NA MON-

TA-NIA QUEUN ME-NI-NO MOI RI-QUI-NO

NA-CEU HO-XE NA MON-TA-NIA

LENTA-GRAVADO

UA-CEU UN HE-NO MOI MO-NO UA-CEU UN

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(I)

Aproveitando o espazo que nos deixan libre os vilancicos que ocupan dúas páxinas coa música, traguemos aquí un feixe de vilancicos e panxoliñas dos que nós non coñecemos música propia e que aparecen cantados con aires populares de "alalás, muiñeiras ou pandeiradas". Algús deles están bastante ben fiados no seu argumento; outros son versos soltos.

Cantade, meniños, meniños cantar
que empeze o pandeiro a repinicar!.

Chegai mariñeiros, chegai labradores,
a adorar ó Neno dos nosos amores.

Qué cara, qué oliños, qué roxos cabelos!
parece que fala, Xesús!, meu Meniño!.

Xesús, qué Meniño, qué roxiño é
Neno tan bonito, de Dios é filliño!.

Rapaciñas da banda do mar,
esta noite naceu en Belén o Señor!,
vinde mozos e vellos en par,
que esta noite é noite de amor.

Mozos e mozas vinde eiquí a bailar
ó son da gaitiña do noso lugar!.

A Belén vamos, meu amiguiños
que hai moitas festas
naqueles camiños.

Disque naceu un Rei Pequeniño
cos ollos negros i o pelo roxiño!.

1ª vez

ue — uo moi qua — po NA-CEU

e sua mai xi-gue-ra ti-ua uia ua

1ª vez

pro — be fa — ra — po e sua

2ª vez XOTA

- ra — po VIN-DE GA — LÊ-QUI-NOS

VIN-DE VIN-DE CON PAN — DE ROÊ GAI-TA

QUEVN HE — MI-NÔ MOI RI — QUI-NÔ NA-CEU

HO-XE NA HON-TA-NÂ QUEVN HE — MI-NÔ

MOI RI — QUI-NÔ NA-CEU HO-XE NA HON-

-TA-NÂ NA-CEU HO-XE NA HON-TA-NÂ

FIN

VINDE VER O NENO

Atopámonos aquí cun canto doce e garimoso —tamén de chamada ou invitación— cun xeito xa totalmente estruturado, co seu estribillo e máis os seus pés. Polas letras e a dozura da música, máis ben parece un canto de arrollo ou de oferenda. De todos os xeitos, debe ir nesta primeira parte, tendo en conta o senso musical de “marcha” que leva o estribillo, que, por outra banda, na letra, amosa xa unha profundidade teolóxica que non aparece na maioría dos outros cantos: “os nosos pecados aínda o mancan máis”. O ar de xota, a dúo, dos pés, e máis a sinxeleza das ideas da letra, móstrannos a “identificación” que o galego tivo co misterio da Encarnación do Fillo de Deus.

VINDE VER O NENO - QUE ESTA DESPIDIÑO
E ACURRUCADIÑO - O PÉ DOS SEUS PAIS;
E MANCANO AS PALLAS - EN QUE ESTA DEITADO
E O NOSO PECADO - AINDA O MANCA MAIS!

O Meniño, Pequeniño
entre unhas pallas se ve;
como o Neno é tan pequeno
aínda non se ten de pé.
Ai, qué Neno, ai qué Meniño,
ai qué ganiñas me dan!
De comerlle a cara, a bicos,
de gordo e branco que está!
Vámonos a ver ó Neno
ó noso Neno Xesús,
que dorme entre as pallas
sen berce e sen luz.
Os pastores levan mantas
e un feixe de trapiños
pra acochar ó noso Neno
xa que está en coiriños!.

Ai, qué Neno, qué Meniño
qué bonito e lindo está!
Xa o corazón relouca
de contento que Il está!
Repiquemos as campanas
pra festexalo ben:
e xoguemos, noite e día
xunto ó portal de Belén!

Vede ó meu Amoriño
na corte (falando mal)
entre o boi e máila mula
como calquer outro animal.
Se non fora porque teño
esta cara de aldeán!
daríalle catro bicos
nesa cara de mazán!

Sabemos que este canto é das bisbarras de Chantada e Escairón (Lugo). A primeira versión que nós escoitamos veunos da voz de Modesto Fernández (ex-director da Polifónica de Chantada, que tamén o ten grabado en disco “coral”, anque a súa versión nos parece un chisquiño “lenta”, debido, se cadra, a unha das maneiras de cantalo que abundan por alí). Desde logo, este vilancico coñécese en toda a Nosa Terra. Foi un dos cantos máis espallados perante os derradeiros anos.

Discos e cassettes “Fonográn, S.A. Galicia canta ó Neno. Fuxan os Ventos. Coral de Chantada.

VINDE VER O NENO

Musical score for "VINDE VER O NENO". The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It includes a section for a tambourine (PANDEIRO) and a section marked "MARCHA".

(PANDEIRO) X X X X X X

MARCHA

VIN-DE VER O'
E MAN-CA-MOAS

ME-NO QUEES TA DES-PI-DI-TO IA-CU-RRU-CA-
PA-LLAS EN QUEES-TA DEI-TA-DO IO MO-SU PE-

1ª vez *2ª vez* **(RAPIDO)**

-DI-TO O' PE OOS SEUS PAIS O ME
CA-DO AIN-DAU MAN-CA MAIS — ai que

ni-ão pe-que-ni-ão eu treou-has pa-las se
ne uori que ue-ni-ão ai que ga-ni-ãas me

se co-moo ue-uee tan pe-que-uo ai-ã-ã
ãã de co-mer-llea ca-raã bi-cos de gor

1ª vez *2ª vez*

uou se teu de pe o me- X X X
doe-braa-co quees — -ta

a **FIN**

IMOS LOGO TODOS XUNTOS

En Lugo e os seus contornos é este un dos vilancicos máis coñecido e polo tanto máis cantado, a pesar da súa dificultade de interpretación, sobre todo na estrofa, que leva unha especie de "canon musical" non moi doado de facer para os que teñen que soste a nota de recheo. É un vilancico moi orixinal na música. Ten son de "marcha" no estribillo e de "vals-lento" nas estrofas. No seu remate aparece un son moi galego, cecáis único nos cantos do Nadal. Os "lalás" —non confundir con "alalás", que diso non ten nada— pertencen a un ritmo normal de xota galega. Nas letras amosan as ideas centrais de todo canto do Nadal: Invitación, todos xuntos (unión), ledicia, admiración, denuncia, etc. Reparen que introduce a versión de "imos", en vez de "vamos". Para darlle máis forza, introduce tamén o "vinde". Hai unha reiteración que nos parece moi importante: "imos logo" (expresión típica de Galiza) seguida do "vinde axiña". Convencimento por unha banda con unha consecuencia por outra. Tamén, por vez primeira, que nós saibamos, emprégase a palabra "Maxestá". Nos outros atopamos moita máis sinxeleza e confianza co Neno Deus.

IMOS LOGO TODOS XUNTOS
IMOS LOGO PRA BELEN
QUE, OXE, E DIA DE RUADA,
DIA DE PRACER!
VINDE AXIÑA, COMPAÑEIROS
VINDE AXIÑA PRO TEU BEN;
XA VERAS AQUEL MENIÑO
XA VERAS QUE LINDO E!.

Nunhas pallas deitadiño
i en coiriños alí está,
sendo o Dono diste mundo
e Señor de canto hai!
Qué cariña tan bonita
qué feitura de rapaz!
Queda ún admirado
vendo a súa Maxestá!.

LA LARALA LA LARALA.

Como xa dixemos, este vilancico cántase moito pola bisbarra de Lugo-cidade e os pobos do arredor. Cántano vellos e novos. Non se conocen variantes. Escoitámolo e cantámolo tamén nós moitas veces. Aparece recollido na Colección feita no Seminario de Lugo.

Imos logo todos xuntos

MARCHA

2/4

I - mos lo - go to - dos xu - tos i - mos pra Be
 leu o - xé di - a de ru - a - la noi - te de pra
 cés au - das - xi - ña compa - ñei - ros au - las - xi - ña po - teu
 ben xa ve - ras a - quel ve - ui - ño xa ve - ras que li - do
 é. a - quel ve - ui - ño que li - do é

RIT.

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(II)

Chegade, pastores,
á igrexa a cantar
que o Noso Meniño
ten nacido xa!.

Vinde, picariñas,
correde, escoitar,
antes de que o galo
comence a cantar.

Ai, Miña Xoiña!,
que angustias me das
ó ver que pró Neno
roupiñas non trás!.

E os pastores levan
mantas e trapiños
con que acochalo
que está en coiriño.

Vamos ver ó Neno,
ó Neno Xesús,
que dorme nas pallas
sen berce e sin luz.

Vamos, pastoriños,
vamos a Belén,
que mañán hai festa
e pasado tamén.

Vinde, rapaciños, vinde
vinde todos a mirar
o Nacemento do Neno
que está no colo da Nai.

Un Neno, Neniño,
naceu en Belén;
da gloria miralo
i á Virxe tamén.

Xa naceu o Neno
noso Salvador
xa non temos penas
xa non hai dolor!.

Correde, meniñas
e nenos tamén
que o noso Meniño
naceu en Belén.

Naceu o Meniño
igoal que unha fror;
iremos a adoralo
soio pide amor!.

A noitiña do Nadal
noite de moita alegría!,
naceu un Reisiño Meigo,
fillo da Virxe María!.

DOCE-LIGADO

Nu-nhas pa-llas dei-ta-di-ño ieu coi-ri-ños

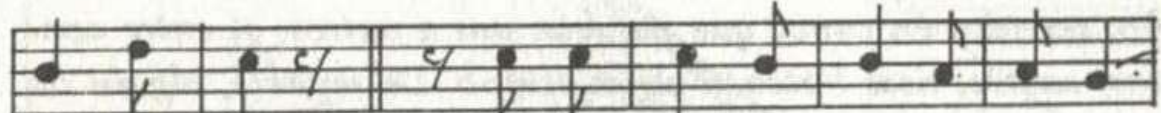
a-lies-tá sen-do de-uo dis-te

mo-do e se-ñor de caa-to hai que ca-

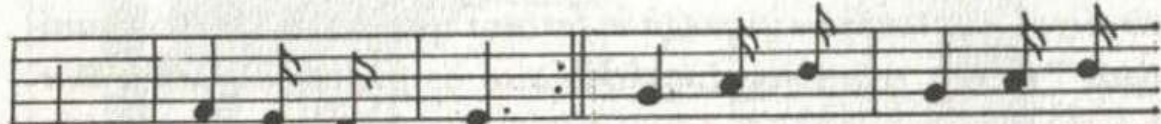
ri-ña tan ho-ui-ta que fei-tu-ra

de ra-pai que-da va a-de-mi-ra-do

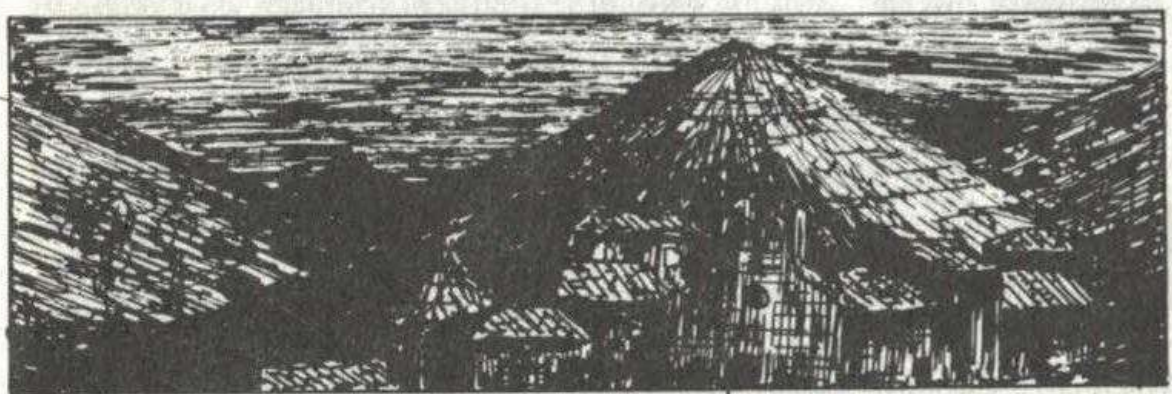
ueu-doa sú-a ma-xes-ta LA LA RA

LA LA LA RA LA LA LA RA LA LA RA

LA LA RA LA.

CANTOS NARRATIVOS

(GRUPO SEGUNDO)

Estamos xa na cociña dun viciño de aldea. O patrón, sentado detrás do lume, nun deses bancos de madeira que abundan pola nosa terra, recibe os seus invitados, que xa esperaba con certa ledicia e satisfacción que non disimulaba.

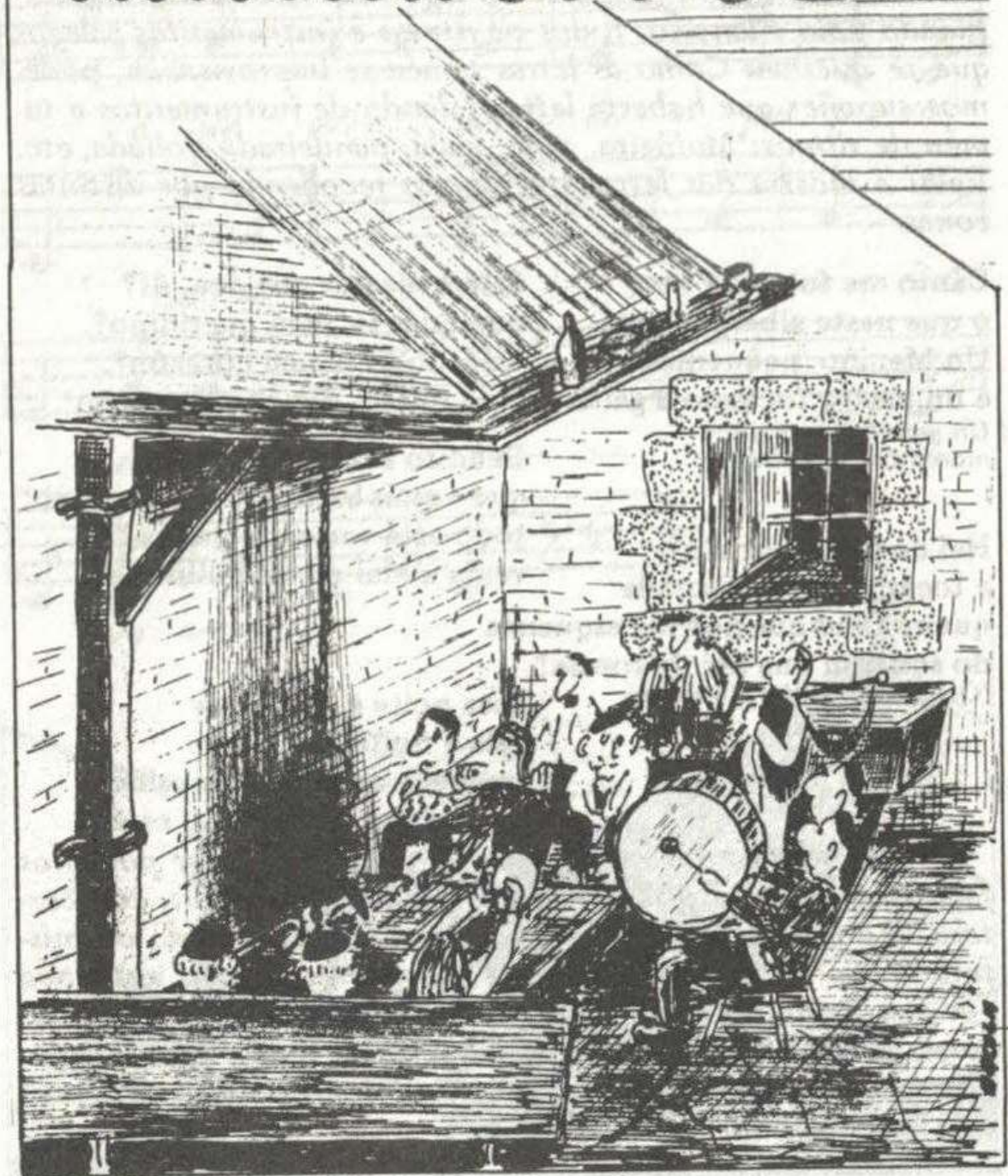
Empezaban a cantar todos. Os novos espabilaban os vellos e tamén ao revés. Tiñan moito que aprender os novos dos vellos e, diso, decatábanse todos. Non faltaban os vasos de viño, servidos en cunca que pasaban uns a outros, e, entre contos, cantos, risas botaban algún tempo. De repente, alguén da xuntanza, dábase conta de que faltaba "o probe" ou "a probe" oficial da aldea, e, de contado, mandábase chamar. Ás veces tamén aparecía un deses outros pobres de lonxe que asentaba alí, movido pola súa amizade de vello co patrón da casa.

Xa se poden imaxinar-os que non tiveron a ledicia de vivir estas xuntanzas-a riqueza e fartura que había de "comunidade" nestas reunións. Liquidábanse os pleitos ou vellas liortas; botábanse, uns a outros, os pecadiños na cara, cometidos durante o ano. Había un senso de "verdadeira reconciliación". Era unha maneira sinxela de celebrar o Nacemento do Fillo de Deus, con profundidade e sen as trampas e ridiculeces doutros lados.

Como a Noiteboa non é unha noite que se poda estirar máis que outras, alguén empeza a dicir que hai que ir cear, que despois compre ir a Misa do Galo, e, entre saídos, desexo de felicidades, vanse todos cara as súas casas a cear en familia. Endexamáis faltaban os consellos das vellas, neste momento, para que non se perderan todas as "meiguerías" propias destas datas.

Fixemos unha selección de sete vilancicos neste apartado.

NARRATIVOS

CANTO ME FOLGO DE VER!

Este vilancico ten certas semellanzas con outro que aparece tamén neste mesmo libro ("O TIRULIRU"). Nembargantes acordamos poñelo, pola súa orixinalidade de interpretación, xa que é o primeiro caso que encontramos, no que, os variados instrumentos galegos fan tamén de "solistas" na homenaxe ao Neno, introducidos por un verso da xente —do grupo— ou dun solista vocal. O que no "TIRULIRU" fan as voces, sempre do mesmo xeito —ritmo de alborada "cantada", imitando o punteiro mais o roncón— trócase en algo máis rico neste caso, desfilando polo vilancico, todos os ritmos e instrumentos galegos que se queiran. Como as letras tamén se improvisaban, podemos supoñer que habería letras falando de instrumentos e tamén de ritmos: Muiñeira, xota, alalá, pandeirada, foliada, etc. Velaí a mostra das letras que fomos recollendo por distintas zonas.

Cánto me folgo de ver
o que neste albergue pasa:
Un Meniño, pequeniño,
e un pastor tocando a gaita.

(Un gaitero toca unha
marcha ou foliada)

Hei de pasar por aló
a tocarlle unha alborada:
queira Deus que non me esquenza
do son con que hei de tocala!.

(O gaiterio: unha alborada).

Qué qués que che dea, dí?
qué qués tí, meu queridiño?
Qué todo o meu corazón?
Se o qués?: dóucho enteiriño!.

Bendito sexa iste Neno
qué é máis branco que un armiño;
todo está vertendo gracia,
venia a Mai de tal Filliño!.

Esta noite é Noiteboa
esta é noite de cantar:
traguete as gaitas, rapaciños
que os pandeiros eiquí están!.

Por moitas razóns —algunhas xa ditas— non podemos falar dun lugar ou pobo concreto a quen lle atribuir, con certeza, a orixe deste canto. Nós atopámolo confundido ou misturado co "TIRULIRU", anque a versión que máis auténtica —a que figura no libro— é unha miga distinta, e con máis rai-game galega na primeira parte. Cántase en todo o País Galego. Somente na provincia de Lugo encontramos o xeito de facelo con instrumentos "solistas".

"Canto me folgo..."

MUOVERSI

Can-to me fol-go de ve-re
o que vis-: teal-ber - pae pe-sa
va me - ui - ão pe-ye - ui - ão
iua pas - tor to - caa doa - sai - ta
va me -

"VIVA Ó NENO BONITO"

A pesar de que o galego non é moi dado ás expresións externas de pegar berros-fóra dos aturuxos ou carballeiras-nas manifestacións do Nadal, alcontramos algunhas formas, que máis ben nos parecen importadas dalgún lado. Este pode ser o caso deste canto. Ademais, no remate do estribillo, aparece certo "deixe" de canción non galega. O ritmo é unha mistura de vals lento, tirando a xota.

Viva, Viva o Neno Bonito!
Viva, Viva naceu en Belén!;
Viva, Viva o Neno Bonito
que está con Maria e Xosé!.

Por facer calar ó Neno
tocamos pitos e flautas
tamboriles, castañolas,
bombos, platillos e gaitas.

En Belén naceu un Neno
tan branquiño coma a prata;
é roxiño coma o ouro
como a máis fina escarlata.

Levarémolse un guedello
feito coas nosas láas,
pra facerlle o berce ó Neno
Salvador das nosas almas.

Era tanta a súa brancura
dos seus ollos i a súa cara
que a tódolos que o miraban
o corazón lles roubaba.

Non me luxes co teu fuso
vai doubar roupa pró Neno
nin me pidas ningún bico
que esta noite eu che ofrezco

Alí vimos un Meniño
deitadiño nunhas pallas
nun pesebre pequeniño
sóio feito de tres táboas.

Tocadora da pandeira
dalle máis dunha pancada;
dalle coa mau direita
que coa outra non val nada

Como chora o noso Neno
está mortiño de frío!.
Chegou do Ceño en coiros
cantémolse pra dormilo!.

O gaiteiro toca a gaita
a muller o tamboril,
os fillos as castañetas,
na miña vida tal vin!.

Temos algunha dúbida da orixe deste canto, a pesar de atopalo en moitos lugares do noso País. Apareceu nas vilas. As letras, desde logo, se foron traducidas, teñen bastante raigame popular, e conseguiron entrar e quedarse no pobo. Hoxendía é popular. Tamén aparece na devandita Colección do Seminario de Lugo.

VIVA O NENO

XOPI

Eu Be-lem na — céu em ce-los.

em brau-gui-ão co-ma pre-ta e ro-

xi-ão co-ma ou-ro co-ma mais fi-

VIVO

mel-car-ça — ta VI-VA VI-VAO ME-HO BO-NI

TO VI-VA VI-VA NA-CÊ EN BE-LEM VI-VA VI-VAO

MG-NU BO-NI-TO QUEI-TA' COM NA-RI-AS YO-

D.C.

SE'

NO PENDELLO DE XUNTO O CAMIÑO

O ritmo de "muiñeira" aparece, moitas veces, nos cantos populares. Quizaves moito menos nos cantos do Nadal. Hai quen di que a razón é moi sinxela: "a muiñeira" costuma a ser, un pouco picante ou lixeira —pode moito o peso da súa orixe— e, polo visto, parecíalles unha falta de respecto o cantalas nestas datas. Nós non sabemos se isto é certo ou non, pero... tamén tivemos ocasión de ouvilo varias veces e por outra banda, non se atopan moitas muiñeiras no folclore musical do Nadal galego. De todos os xeitos; aquí temos unha mostra que, por certo, entrou bastante no pobo, porque este vilancico encóntrase en moitos sitios, anque cambien, un chisquiño, a localización dos feitos que contan. Fálase "do portelo", "da portela", "da pendella", "da portada", "da bodega", "do alpendre", etc. pero, sempre conservando o resto da letra. Unha vez máis nótase o feito de encarnar a realidade do Misterio, na situación concreta de Galiza. Isto di moito a favor da nosa xente que, aínda sen entender, en profundidade, a Mensaxe que ten o Nadal, fói encarnando nel, á súa maneira.

No portelo de xunto ó camiño,
istes días pasados naceu;
Un Meniño, Pequeniño,
que parece do Ceo caeu!
Din que é o Mesías,
din que é o Ben! (bis).
Corramos todos
a bicarlle o pé!.

Vinde, vinde, rapaciños,
vinde, vinde a vel-o Neno,
que envoltiño,
nuns carpaciños,
e nun portaliño pequeno (bis).

De terras de Escairón (A Candaira), Monforte, A Póboa de Brollón, Bóveda, Incio, Chantada e outros sitios da Provincia de Lugo, chegóunos esta versión, con pequenos cambios. Coma outros, tamén "este xoguete" foi publicado (a multico-pista) naquela Colección do Seminario, de Lugo, da que xa falamos antes.

Discos e cassettes, Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

« no pendello »

MUINEIRA

no péu de llo queira xua tão ca mi ão is ter
 di as pa sa dos ca ceu un me mi ão pe que
 mi ão que pa re ce do cê o ca eu dia que come
 si as dia que o bea dia que eu me si as dia que o
 bea co ma mas to dol a bi cor lleo pe VIN DE
 VIN DE RA PA CI NÔS VIN DE VIN DE A VE O'
 NE NO QUEM VOL TI NÔ NOS CAR PA CI NÔS E NUN
 POR TA LI NÔ PE QUE NÔ VIN DE NO péu'

1ª vez 2ª vez D.C.

CON UN SOMBREIRO DE PALLA

Se nos preguntásemos polo vilancico "máis popular" da nosa terra, posibelmente tivésemos que contestar que é este que temos diante. Tanto as letras —coa súa retranscrición e asimilación do Misterio— como a música, —con ese xeito de vals lento galego— lévannos a pensar na forza de como o galego soubo facer "súa" a vivencia dos acontecementos de fai dous mil anos, e chegou a acadar todo o simbolismo que representaba para todas as súas vivencias, que estaba vendo calcadas nas peripecias e abandono que atopaba no Neno e máis na súa familia. Son moitas as letras que se coñecen e que, polo menos, lle poñen á esta música. Poñemos unha pequena escolma das máis usadas.

DEIXADE OS PASTORES-DEIXADEOS PASAR QUE VAN CANTAR O REI-A XESUS NO PORTAL

Con un sombreiro de palla
un galego a Belén foi,
mentras adouraba ó Neno,
coméulle o sombreiro o boi.

Veñen a Belén pastores
a adoralo Neno Dios,
veñen por ver ó Meniño
non veñen a vel-o sol.

San Xosé e mais María
van camiñando a Belén,
van cantando panxoliñas,
cantémolas nós tamén!

Nunhas pallas deitadiño
i en coiriños alí está,
sendo o Dono diste mundo
e Señor de canto hai!.

Saraiva dos meus pecados!,
mollóume a Xesús as pallas;
pitelos do meu amore,
alcendéivos pra quentarllas!.

Qué contento vou a estare,
cando chegue a ver ó Neno!;
daréille o meu corazón
o mellor de canto teño!.

Cómpre dicir que, como noutros casos, este vilancico atopámolo cantado coma se fose "un reis". A nosa xente, a maioría das veces, non facía separacións entre os cantos propios "da Navidá" e os dos "Reises". Coñecían unha música, e arrimábanlle as letras. Por todo iso, non é de extrañar que nalgunhas bisbarras, no estribillo apareza "QUE VAN CANTAR-OS REISES, A XESUS NO PORTAL". A nós... iso, tanto nos ten. O feito, verdadeiramente importante é que está aí e foi composto, recollido e gardado polo mesmo pobo. A versión que presentamos é da bisbarra de Saviñao, Escairón, Chantada, Monforte, Lugo... Tamén o escoitamos en Ourense.

CON UN SOMBREIRO DE FALLA

SOLTO

Coa un som-brei-ro de pa-lla un
 sa-le-jo-a Be-len foi me-n-tras a-lou-ra-ba-o
 ne-no ca-meu-lleo som-brei-ros boi Dei-
 xa-deis pas-to - rei dei-xa-deis pa-sar
 que ven can-tar o' Rei a Xe-
 sus do por-tal Dei-

D.C. hasta **FIN**

ALO ENTRE AS PALLAS

Polo menos na provincia de Lugo, é o vilancico máis coñecido e máis cantado por todos. Del botouse man para calquera demostración referente ao folclore do Nadal, durante todos estes derradeiros anos. Este é un dos poucos casos, no que non fixo falta rescatalo para devolvelle ao pobo. Que pena que non podamos dicir o mesmo con respecto a centos e centos que posibelmente endexamáis aparecerán!. De todos os xeitos, aínda se está a tempo de recuperar moitos deles, se nos damos un pouco de presa.

Por ser tan coñecido non fai falta dicir máis nada. Quizaves destacar a melodía da estrofa que, mesmo parece, un chisquiño "arranxada" por algún músico e que tén certo parecido con outros vilancicos que tamén van neste libro.

ALO ENTRE AS PALLAS
CHEIO DE FRIO,
VINDE PASTORES,
VER O MENIÑO;
CHEGADE PRESTO
VINDE A PRISIÑA
PORQUE XA ESPERA,
O CARRAPUCHIÑO.

CHEGADE PRESTO,
VINDE APRISIÑA
PORQUE XA ESPERA,
O CARRAPUCHIÑO;
ALO ENTRE AS PALLAS
CHEIO DE FRIO
PORQUE XA ESPERA
O CARRAPUCHIÑO.

Ten cara meigosa,
de neve e carmín,
ten labios bermellos,
cal rosa de abril;
mirada tan tenra,
tan doce o rir,
que crava na ialma,
crava sen ferir,
crava sen ferir.

A maneira de repetir os "pés" nos versos do estribillo é algo orixinal, e coidamos que única, no folclore do Nadal. Nas foliadas e nas xotas —tamén fóra do País Galego— acostúmase a escomezar polo segundo verso, dicir a cuarteta completa e volver a repetir a primeira frase. Neste caso, non se fai con frases soltas, senón con versos completos, "en bloque".

Como xa queda dito, cántase en toda Galiza. Aparece tamén na Colección do Seminario de Lugo.

ALÓ ENTRE AS PALLAS

LENTO

A - loen-treas pa-llas die-ço de
 fri-o via-de par-to-res ver o me-zi-ño che-sa-de
 pres-to via-dea pri-si-ña por-que xres-pe-ra
 o ca-ma-pi-chi-ño che-sa-de pres-to via-dea pri-

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(III)

Esta noite é Noiteboa,
vamos todos a Belén,
e verémolo Meniño
que naceu pró noso ben!.

Xa naceu o Neno
noso Salvador,
xa non temos penas
xa non hai door!.

Alégrense os ceos e a terra
cantemos con alegría
xa naceu o Dios Meniño
Fillo da Virxe María!.

Este Neno, quén crerá?!
sendo Dios, vistido de home
sendo Rei, neste portal?!

Este Neno, quén crerá?,
naceu por morrer tan sólo,
remediar o noso mal?!

Unha noite das máis frías
do inverno máis cruel
naceu o noso Xesús
máis bonito que un cravel!.

Da miña aldea
de presa veño
con grandes ganas
de velo Neno...

Miña Xoíña
como te vexo
todo en coiriños
tomando o fresco.

Pero se pensas
pasalo inverno
desa maneira
non leva xeito!.

En Belén hai moita festa
tócan pandeiros e gaitas
vamos a Belén, pastores
a tocar coas nosas frautas.

Nun portaliño escuro
cheo de teas de araña
entre a mula e máis o boi
nace o Redentor das ialmas.

si-ua por-que xael-pe-rao ce-ra-pu-diu-uo a loen-tras

pa-las dicio de Pri-o por-que xael-pe-ra

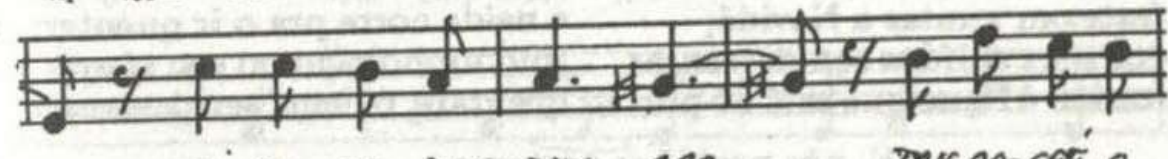
o ce-ra-pu-diu-uo TEN CA-RA MET-

GO-SA DE NE-VEE CAR-MIN TEN

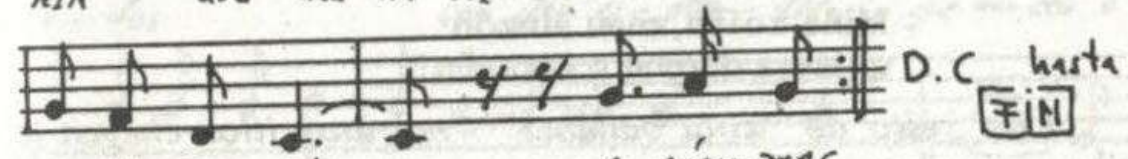
LA-BIOS BEN-ME-LOS CAL RU-SA DEB-ABIL

MI-RA-DA JAN TEN-ARA TAN OO-CEE O

AIR AUG CRA-DA NA TAL-HA CRA-DA SIN ZE-RIA CRA-

-BA SIN ZE-RIA A-LOEN-TRAS

D.C hasta
FIN

POR ENTRE AS SILVEIRAS

O Galego, a pesar do que se diga sobre a súa soidade, ou se cadra por iso mesmo, trata sempre de unir as persoas e máis as cousas aos seus propios sentimentos. Alguén dixo que "a necesidade une ao galego". Pode ser!. De tódos os xeitos apálpase, na vida do galego do mundo rural, un sentido profundo comunitario, sen distincións entre as persoas, as cousas e mesmo os animais. Camiñan todos xuntos. Neste vilancico, paxariños, ovellas, aves, boi, etc. foron postos, como nun ramalliño, para festexar e louvar o Neno. Reparen na orixinal construción gramatical galega "E VEN A SER FILLO", ou tamén "QUE VEN A SER FILLO", como aparece noutras versións.

Por entre as silveiras
cantan alegres os paxariños;
anunciando a todos
con gran esplendor;

Que naceu o Neno,
mais excelente, mais bonitiño,
e ven a ser fillo
do Noso Señor.

As ovelliñas pacendo
pola veira do regueiro
berran porque xa naceu
o Rei da terra e do Ceo.
E as aves todas co seu chiar
festexan xuntas a Navidá;
cos seus chiídos sen descansar
louvan ó Neno que está no portal.

A Belén vinde pastores
alí naceu un Meniño
que está, meu Ben, tiritando
ai, tiritando de frío;
II, o Probiño, trembando está,
e naide corre pra o ir quentar;
soio un boiciño co seu soprar
quentaba ó Neno, sen descansar

E, nós probiños pastores
con gran placer lle ofrecemos
un manoxiño de frores
e unhes pouquiños fatelos,

.....
.....
Miña xoíña, meu aluzón
quixera darche o corazón!.

Con xeito de "xota bailábel" —nalgúns sitios chegan a bailar este vilancico ao tempo que o cantan acompañados con toda clase de instrumentos de percusión, incluídos testos e colles— este vilancico foi recollido en Navia de Suarna. Tamén o escoitamos en Ourense, cunha pequena variante na segunda estrofa. A terceira estrofa, que puxemos incompleta, porque non lle acordaba á señora que nola cantou, foi recollida en Calde (Lugo).

Discos e cassettes Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno - Fuxan os Ventos

Por entre as silveiras

LIXEIRO

Por en- tre-as sil- vei- ras con- táa a-
le- gres os pa- xa- ti- ùos a- uya- ciaa- loa
to- dos con gran es- plea- dor que ha- ceu o
ue- ro mais ex- ce- lla- te mais bo- ni- ti- ùo
ue- ro a ser fi- llo do ue- ro se- ùor
FIN
as o- ue- li- ñas pa- cen- do

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(IV)

(Esta versión atopámola coma un canto de "reis").

Camiñando vai Xosé
camiñando vai María
camiñan pra Belén,
a fin de chegar co día!

Cando a Belén chegaron
toda a xente durmía
menos un probe porteiro
que estaba na portería.

—Abre as portas, porteiro
a Xosé e mais María!.

—Estas portas non se abren
hastra que Dios traiga o día!.

Cando o día xa saleu
a Virxe tiña un Meniño
tanta era a súa pobreza
con que envolvelo non tiña

Baixou un anxo do Ceo
e qué bós panos traguía!
co eles a Virxe María
ó seu Amor envolvía!

Subeu o anxo ó Ceo
cantando "Ave María";
preguntóulle o Padre Eterno
cómo quedaba a María!.

AL O A MEGARITE

Musical staff with notes and lyrics: PO-LA VEI-RA DO RE-GUEI-RO

Musical staff with notes and lyrics: BE-RRAM POR-QUE XA NA-CE-U

Musical staff with notes and lyrics: O REI DA TE-RRAE DO CE-U IAS

Musical staff with notes and lyrics: A-UES TO-DAS CO SEU CHI-AR FES-TE-XAM

Musical staff with notes and lyrics: XUM-TDS A NA-VI-DA COS SEUS CHI-I-DOIS SEN

Musical staff with notes and lyrics: DES-CAN-SAR LOU-VAN O' NE-NO QUEES-TA' NO POR

Musical staff with notes and lyrics: -TAL

D.C. hastra **FIN**

ALO A MEDIANOITE

Estamos diante dun dos vilancicos máis fermoso e posibelmente máis antigo que se atopa na nosa terra. E narrativo e ao mesmo tempo "de invitación ou chamada". Préstase para ser cantado a varias voces, feito que aproveitaron os nosos paisanos, espallandoo desa maneira. E doce e garimoso, como a terra onde naceu. Como noutros casos, empezaban cantando pola estrofa —por iso o poñemos na parte "dos narrativos"— para seguir despois co estribillo, que, neste caso, é dobre, e coidamos cunha mistura, nunha das frases de repetición, de xeito castelán, como pasa tamén no "Garridiño" que vai neste mesmo libro. Claro que tamén se podería facer a pregunta, ¿foi para aló e "castellanizouse" ou veu para acó e "galeguizouse"? O estudo de todo isto, deixámolo para outra ocasión. O ritmo é tamén moi orixinal, tirando a un "nocturno galego con xeito de vals lento" nas estrofas, e "pandeirada", bastante definida, no estribillo.

Aló, a media noite,
cando o galo canta,
nunha vila santa
que chaman Belén,
nunhas pobres pallas
nun pequeno estabro,
naceu, malpocado!,
Xesús, noso Ben!.

E CHEIÑO DE FRIO
NON TIÑA A NINGUEN
E DABALLE ALENTO
A MULA I O BOI!.
E VOSOUTROS, RAPACIÑOS,
CHEOS DE GOZO; IDE A BUSCAR!;
ALGUNHAS COUSIÑAS
QUE O NOSO NENIÑO
POIDAMOS LEVAR (bis).

Non se coñecen outras letras. Esta versión foi recollida na parroquia de Proendos (Sober, Monforte), e, anque nola cantou o Sr. Marcelino, coñécena e cántana, aínda hoxe, todos os vellos e vellas da bisbarra. Tamén a escoitamos en Ferrol e en Ourense. Pensamos que se coñece en todo o País Galego e que ten moi poucas variantes.

Discos e cassetes Fonográn, S.A.-Galicia canta o Neno-Fuxan os Ventos

ALÔ A MEDIA NOITE

LENTO

A - lô a me - dia noi - te, can - too ga - lo
 can - ta num - ra: vi - la san - ta que dia - na Be -
 leu — mu - las pro - bes pa - llas uma pe - que - ues
 ta - bro ma - cei mal - pu - ca - do Xe - sus, ho - so
 heu. E - de - i - uo de fri - o uma ti - ãa mi -

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(V)

En Belén naceu un Neno
que se chama o Neno Dios;
os pastores xa dixeron
que o vamos a ver nós!.

Os pastores de Belén
teñen moita caridá,
para ir ver ó Neno,
a noite de Navidá!.

A noite de Nadale
é longuiña e principale
cando Deus quixo nacere
todo o mundo a esclarecere!.

Cantemos e bailemos
na millor festa que hai;
o nacemento do Neno,
que está nos brazos da Nai!.

Sobre as pallas dun alpendre
miña xoiña!, naceu xa;
e as razóns de homildade
ó nacer, xa ós homes da!.

Os pastores en Belén
piden licencia pra entrar;
tamén nosoutros pedimos
licencia para cantar.

Alégrense ceos e terra
cantemos con alegría,
xa naceu o Deus Meniño
fillo da Virxe María!.

Son voltas son voltas
son voltas que o mundo dá;
son voltas, son voltas,
da noite de Navidá!.

Día de Noiteboa,
Día de Navidá,
hei de comer castañas
que me vai dar miña mai!.

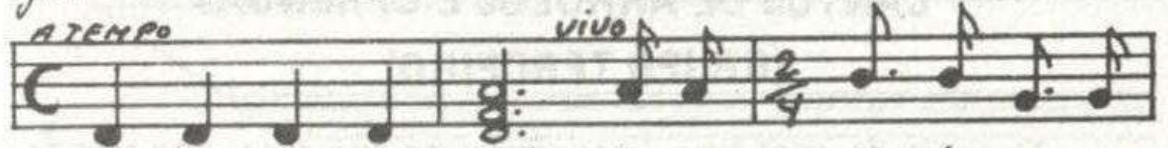
Os anxeliños da groria
cantas cousas de agradare,
os paxariños do souto
responden co seu cantare!.

gued e da-ba-lla - ta-toa mu-la io boi

AL TEMPO

VIVO

a mu-la io-boi. e vo - sou-tras ra-pa-

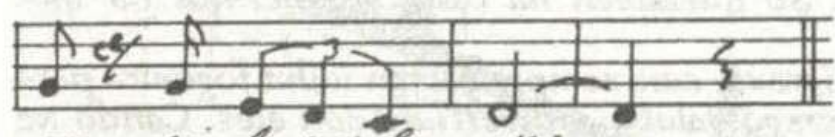
ci-4os ches de so-ro viu-tes a bus-car al-gua-lra car

si-4a gued ho-so ue - ui-4o poi-da-mos le-var poi-da-mos le-

var poi-da-mos le-var poi-da-mos le-var poi-da-mos le-

FIN

var poi-da-mos le - var.

CANTOS DE ARROLOS E OFRENDAS (GRUPO TERCEIRO)

Despois de cear ben —cadaquén na súa casa, coa súa familia— na que non faltaron as filloas, os figos pasos, o mel, as rosquillas, e tamén algún rezo (antes ou despois, segundo as familias), os máis novos empezaban coa frela de que había que ir pensando en chegar á Misa do Galo. As rapazas da parroquia, xa polo serán ou desde había días, tiñan medio argallado o Nascimento, que gardaban na sacristía, para despois poñer fóra ou dentro, segundo o tempo que fixese. O crego tamén lles axudaba un chisquiño. Abondábanlles con un pouco de musgo, unhas pallas, e algunhas figuriñas, un pouco descoloridas, que lles pediran prestado “ao señor ou señora” da parroquia. As veces tamén as tiña o crego ou gardaban dun ano para outro as mesmas rapazas.

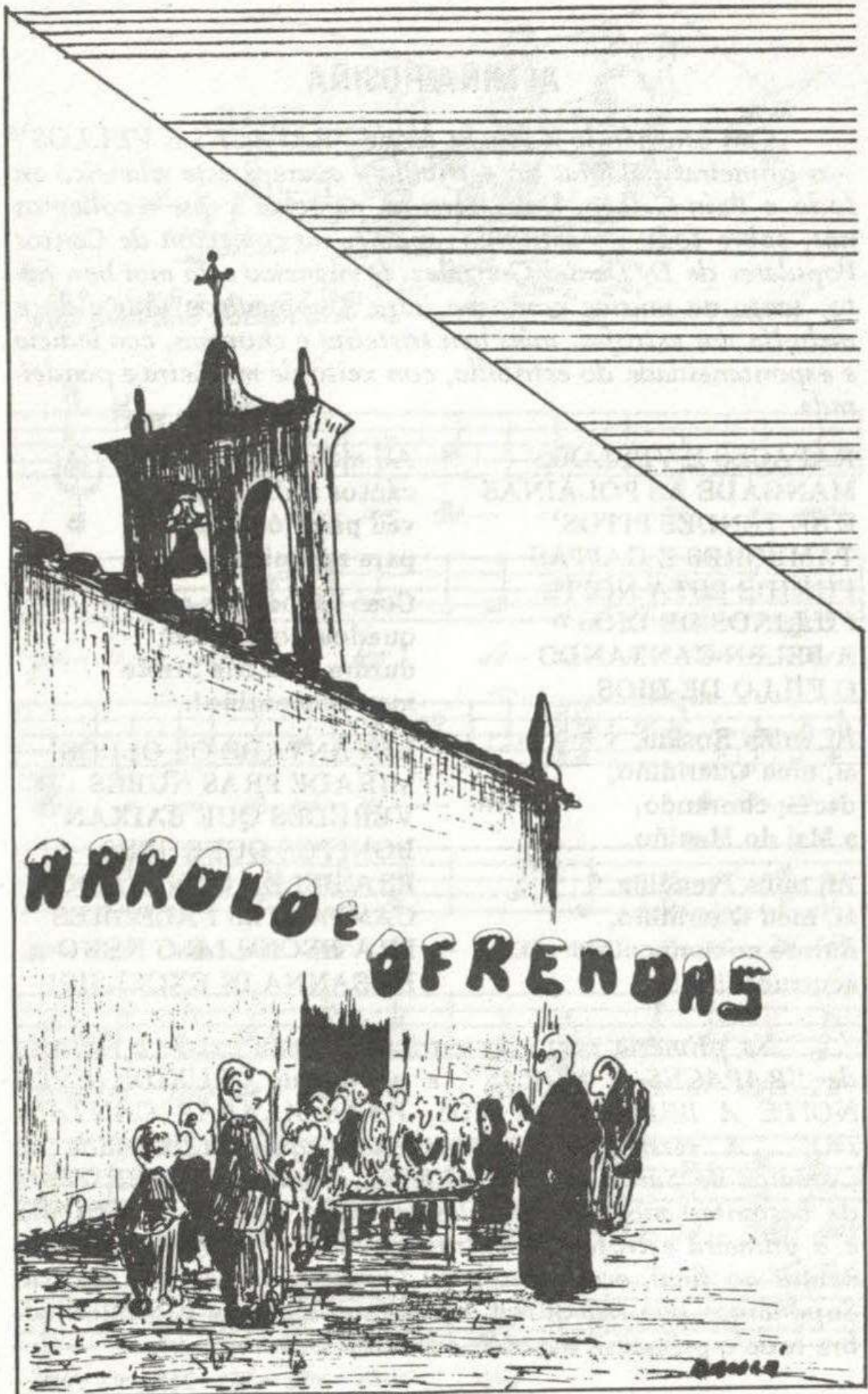
Polo camiño, de cara a igrexa, volvían a escoitarse os cantos que cantaran na cociña e dábaselles un pequeno toque aos que aprenderan “novos”, cecais, aquel mesmo día. ¡Ian ledos e contentos!. Só quedaban na casa os enfermos ou moi velliños.

No adro da igrexa, case sempre facían unha fogueira para se quentaren. O crego falaba e divertíase con eles. Cando xa estaban todos, o crego poñíase á misa, que escoitaban con moita devoción. Ese día ían tamén mesmo os que non pisaban a igrexa todo ano. Tamén os “indianos” ou emigrantes que viñeran pasar a Noiteboa coa súa familia.

Despois da Misa do Galo, ben dentro da Igrexa, ben no adro, xuntábanse todos ao redor do sinxelo nacimiento para cantar. Botaban o millor do seu repertorio. A señora Ambrosia (representación da muller galega) ciscaba os seus “arrolos” cun cariño que nen os anxos do Ceu. Os demais axudábanlle no estribillo e escoitaban, caladiños, as estrofas. Cos arrolos ían tamén “as ofrendas”. Cando había xente espabilada, vestíanse con traxes das bisbarras ou profesións que querían representar.

A volta para a casa —endexamáis había presas, se o tempo valía, anque houbese xeada— facíase no meio de moita bulla e á luz dalgún farol ou un fachiño de pallas. Voltaban a soar os cantos barulleiros e tamén algunha foliada ou pandeira da que nada tiñan que ver co asunto.

Neste apartado escollemos dez cantos dos máis representativos.

ARRULO E OFRENDAS

AI MIÑA ROSIÑA

Con este título e tamén co de "RAPACES E VELLO" —as primeiras palabras do estribillo— aparece este vilancico en todo o Paín Galego. Unha versión, parecida á que recollemos nós, sobre todo no estribillo, aparece na colección de Cantos Populares de D. Daniel González. O vilancico está moi ben feito, tanto na música como na letra. Conseguiron unir a doce melodía das estrofas, máis ben tristes e chorosas, coa ledicia e espontaneidade do estribillo, con xeito de muiñeira e pandeirada.

RAPACES E VELLO,
MANGADE AS POLAINAS
E SE TENDES PITOS
TAMBORES E GAITAS
FUXIDE ESTA NOITE
FILLIÑOS DE DIOS
A BELEN CANTANDO
O FILLO DE DIOS.

Ai, miña Rosiña,
ai, meu Queridiño,
decía, chorando,
a Mai do Meniño.

Ai, miña Prendiña,
ai, meu Queridiño,
durme no meu colo,
acurrucadiño!.

Ai, miña Xoíña
cántos traballiños
veu pasar ó mundo
para redimirnos!.

Coas bágoas nos ollos
quedou dormidiño;
durme, qué che preste
meu Inocentiño!.

LEVANTADE OS OLLOS
MIRADE PRAS NUBES
VEREDES QUE BAIXAN
BONITOS QUERUBES
PRA BELEN CANTANDO
CAMPANTES I ALEGRES
PRA DECIRLLE O NENO
HOSANNA IN EXCELSIS!.

Na primeria parte do estribillo tamén existe a variante de "RAPACES E MOZAS", e ao remate "FUXIDE ESTA NOITE A BELEN CON NOS, PARA ALABAR CANTANDO"... A versión que presentamos aquí foi recollida na Comarca de Sarria (Lier e a Veiga), cantada por unha señora de bastantes anos, que non lle acordaba máis que o estribillo e a primeira estrofa. As outras estrofas e o estribillo que poñemos ao final, escoitámolo en Ourense, coa mesma música. Supoñemos que hai outras letras, aínda que os estribillos sobre todo o primeiro, é o máis coñecido en todas partes.

-RO MINA ROSINA

Lento

"Ai mi-ua ro-si-ua ai in-cu-
 que-ri-di-ua" de-ci-a cho-ra-
Allegro
 do a mai lo ue-ri-ua. RA-PA-CES E
 HU-RAS MAX-GAI AS PO-LAI-RAS E SE TE-DES
 PI-TOS TAN-BO-RES E GAI-TAS FO-XI-OEET-TE
 NOI-TE FI-LI-NOS OB: DIOS PA-LA-BRAS CAN
 TAN-DO PRA DE-LEN COM NOS

FIN

FALAIME BEN BAIXO

Velaí outra versión do xeito de vilancicos "mistura de chamada-arrolo", tan coñecidos na nosa terra. Nalgúns sitios dise tamén "FALAME BEN BAIXO", en vez de "FALAIME OU FALADE". Teñen moi semellantes os estribillos. Neste caso é moi movido e con ar moi especial, pegadizo e misterioso. Encetábao sempre un solista, e os demais repetían o mesmo. As estrofas son moi variadas e, coma noutros casos, eran improvisadas, por iso non se encontra nunca un mesmo tema desenvolvido con unidade.

FALAIME BEN BAIXO
TREPAME POUQUIÑO
PRA QUE NON DESPERTE
O NOSO RULIÑO (tres veces)
FALAIME BEN BAIXO
TREPAME POQUIÑO

Os fillos, fillos dos ricos,
nas súas camas douradas,
i este noso Pequeniño
deitadiño nunhas pallas.

Teño unha pitiña teño,
con doce pitos tamén
pra lle regalar á Virxe
que está pardia en Belén.

Logo virán os pastores
que tamén o queren ver,
tráenlle ovos e manteiga,
e unha xarriña de mel.

Entraí, pastores, entraí
por ese portal sagrado;
vinde adorar ó Meniño
que está nas pallas deitado.

Alégrense os Ceos i a terra
cantemos con alegría;
xa naceu o Deus Meniño,
Fillo da Virxe María.

Unha noite das máis frías
do inverno máis cruel,
naceu o noso Xesús
máis bonito que un cravel.

De igual maneira que pasa "nos outros cantos populares" de Galiza sobre todo cando están feitos en octosílabos aplicábanse as mesmas letras a cáseque todos os vilancicos. A razón é moi doada de explicar e entender, fora dalgúns casos en que o vilancico estivese moi metido nas entrañas do pobo. A xente repite aquilo que recorda máis axiña ou que se lle cravou máis na memoria. Esta versión foi recollida en Ourense e díxéronnos que era das bisbarras de Verín, A Gudiña e todo o sul da provincia, na raia con Portugal.

Falaime beu baixo

DOCE- LIXEIRA

FA-LAI-ME BEM BAI-XO TRE-PAI-ME POU-

QUI-NÔ PRA QUE NON DES — PER-TE O NO-SO RU-

LI-NÔ O NO-SO RU-LI-NÔ O NO-SO RU-LI-NÔ FA-LAI-ME BEM

BAI-XO TRE-PAI-ME POU — QUI-NÔ Os fi-lhos fi-lhos das

ri-cos mas su-as ca-mas deu-ra-das ies-

te-uo-so pe-gue-ri-ão dei-ta-di-ão um-har

pa-lar. FA-LAI-ME BEM

FIN MARCHA

D. C hasta **FIN**

FALADE BEN BAIXO

Sen medo ningún a equivocarnos podemos asegurar que a letra deste vilancico é a máis coñecida en toda Galiza, polo menos, o estribillo. Cántase en todas partes, aínda que con variacións dabondo no tocante á música. Tén un sonsonete de "arrollo" e ao mesmo tempo de "chamada", ao respeitoso silencio e adoración ao Neno. Compre non despertar o Meniño, para que non sufra; pola contra, eles, os galegos, os cristiáns, deben estar ben despertados para cantarlle os seus sentimentos que o Neno Deus vai ter en conta, aínda que esteña dormido. É unha manifestación máis da filosofía do noso paisano. As letras levan unha forte carga tamén de teoloxía sinxela do pobo.

Falade ben baixo,
petade pouquiño;
pra que non desperte
o Noso Meniño.

Eres mais lindo e máis feito;
moito mais que un serafín (bis)
vinde rapaces da aldea;
vinde anxos deica eiquí (bis)

Chorando estás, miña Vida,
qué che da pena, meu Ben?
son os pecados dos homes
i a frialdá do seu desdén?.

Falade ben baixo...

Canta, canta, rapaciño,
que eu xa non poido cantar;
súas gracias e monadiñas,
seu aquel doce mirar!.

Falade ben baixo...

Entre as moitas variantes que tivemos oportunidade de escoitar ao traveso dos sete anos que se representou "Galicia canta ó Neno" e aínda antes desas datas, escollemos somente dúas para poñer neste libro. Esta foi recollida dunha persoa de Ribadeo (María, aluna do Colexio M. Femenino Santísimo Sacramento) alá polo ano 1968. O vilancico ten moita riqueza musical, con tres ritmos moi galegos: Unha mistura de nocturno-alalá, con ares de vals lento e a ledicia da xota no estribillo. Música e letra xuntáronse para facer un vilancico con verdadeira estrutura de canción galega.

FALADE BEN BAIXO

MISTERIOSO

Fe-la-de-beu bai-xo pe-tu-te pou-rit.

qui-ão pra que nos des-por-te o no-so ru-li-
[FIN] - XOTA-

lão E-RES MAIS LIM-POE MAIS FEI-TO MOI-TO

1ª vez 2ª vez

MAIS QUE UM SE-RA-FIN VIN-DE RA-
1ª vez-----

PA-CES DRAI-DE-A VIN-DE AN-XOS DEI-CHA-OVI. VIN-
2ª vez----- D.C. hasta [XOTA] LIENOO-DOCE

1ª = lio-ran-dos-tai mi-in

vi-da i que due la pe-ua mes hea? sou os pe-

ca-las los ho-mes ia friol-da do sov tes-deu.

(D.C., Estribilo, D.C., 2ª Estrofa, D.C. hasta [FIN])

MEU CARRAPUCHIÑO

Este vilancico tamén é coñecido con outro título: "E UN RAPACIÑO". Así o chaman pola Comarca de Chantada. Como xa apuntamos no limiar do libro, no folclore popular non se repara moito nos títulos. Xeralmente os vilancicos e demais cantos galegos, collen o título das primeiras palabras que se dín. Outras veces engádeselles o sitio ou lugar onde se canta. Isto pasa, sobor de todo, nos cantos de "reises". O que temos agora diante nosa é como un especie de "recitado", sen compás nen tempo, na súa primeira parte, que sempre era cantado por un solista que podía lucirse todo o que quería. O coro entraba a cantar no derradiro pé, para empalmar despois co estribillo.

ADOREMOLO TODOS A UN TEMPO
UN PRODIXIO TAN DIÑO DE AMAR,
PRA QUE AQUELES QUE NON O CONOCEN
AS SUAS GRORIAS LLE VEÑAN CANTAR.

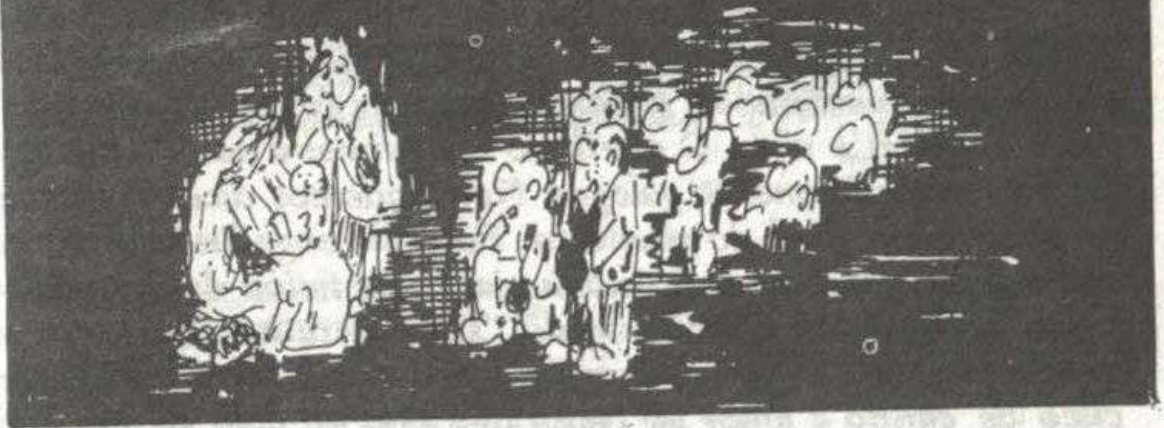
E un Rapaciño, coma un sol dourado,
de oliños negros e cabelo largo,
de doce mirada o tenro sonrrir,
Meu Carrapuchiño, vámolos adorar.

Vede ó meu Meniño, tan mal arroupado
mortiño de frío, nas pallas deitado,
pra ensinar ó mundo a pura verdá:
Meu Pequerrechiño, vámolos adorar.

Marmuran as fontes, os carros que chían,
e os paxariños, ti-ti-ri, que trinan:
é que as cousas todas quéreno quentar (cantar?)
Meu Carrapuchiño, véñente adorar!.

Apareceron algunhas pequenas variantes nalgúns sitios, sobor de todo nas estrofas. O estribillo consérvase e cántase de igual maneira en todo o País Galego. A nosa versión foi recollida na provincia de Lugo e tamén foi editada, a multicopista, na xa dita Colección do Seminario de Lugo. Hoxendía é un dos vilancicos máis cantado aínda pola nosa terra.

Meu carrapicho.

CASI RECITADO

E UN RA-PA-CI-ÑO CO-MAUN SOL DOU-RA-DOO-

DE O-LLI-NOS NE-GROS E CA-BE-LO LAR-GO DE DO

CE MI-RAR E TEN-RO SO-RRIR - MEU CARRA-PU-CHI-ÑO

VA-MO-LOA-DO-RAR. — A-DO-RE-MO-LO-TO-DOS-AUN-

-TEM-PO, — UN-PRO-DI-XIO-TAN-DI-ÑO-DEA-MAR-

— PRA-QUEA-QUE-LES-QUE-NO-NO-CO-ÑO-CEN — A-SUAS;

GRO-RIAS-LLE-VE-NAM-CAN-TAR. — A-DO-TAR —

1ª Vez   *2ª Vez*

O GARRIDIÑO

Estamos diante dun vilancico "moi popular" na Provincia de Lugo. Pensamos que tivo a súa orixe na "Terra Chá". Polo menos, nesa zona é coñecido por case todos os vellos e velhas das aldeas e vilas. O estribillo e a primeira parte das estrofas son auténticamente galegos. Non podemos dicir o mesmo no tocante ao final do vilancico. Fóronlle engadindo un xeito que é típico de Castela e Andalucía; a repetición do derradeiro pé da estrofa, coa afirmación do "sí" reiterativo. De todos os xeitos conserva toda a dozura e agarimo dun canto de berce, cheo de cariño e amor ao Neno que está no colo da súa Mai.

Unha versión:

Outra:

Xa que nacéu pró noso ben	Xa que naceu pro noso ben
Ai! que Meniño, tan garridiño	este Meniño tan garridiño
vamos a ver o Noso Meniño	vamos a velo, Meu Queridiño
vámolo a ver que está en Belén	vamos a velo que está en Belén.

Solista: Vamos, vamos a velo que fai
vamos, que está cabo da súa Mai.

Coro: Deitado está nun pesebre,
desnudiño nunhas pallas
e como fai tanto frío
súa Mai co mantelo o tapa (bis)

Solista: Vamos, vamos a velo que fai,
vamos, que está cabo da súa Mai.

Coro: Háivos un boi e unha mula
que non fartan de miralo
e como fai tanto frío
co folgo queren quentalo (bis).

Solista: A mula cómelle as pallas
o boi alento lle dá:

Coro: Vinde, vinde, os pastores.
imos a velo que fai;
vinde, vinde, pastorciños,
que está cabo da súa Mai (bis).

Esta versión foi recollida por Mini que lla escoitou á súa aboa e a súa mai (Maruxa Cruz) fai unhos anos. Tamén a escoitamos, o resto do grupo, en Guitiriz, Villalba, As Nogaes, Doncos, etc.

O GARRIDÃO

vivo

XA QUE NA — CE — U PRO NO — SO

BEN ; AI QUE NE — NI — ÑO TAN GA — RRI — DI — ÑO ;

VA — MOS A VE — LO NO — SO NE — NI — ÑO VA — MOS A

1ª Vez 2ª Vez **FIN**

VE — LO QUEES — TA' EN BE — LEN VA — MOS A

DOCE

va — mos, va — mos a ve — lo que fai va —

mos quees — ta' ca — bo da sua mai dei — ta

dei — ta' não pe — se — bre dei — us — Li ño não — has

pe — llas e co — mo fai tam — to pri — o sua mai

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(VI)

(Unha pequena mostra de "arrolos")

Dúrmete, Neno
Neniño bon;
dúrmete, Neno,
ou, ou, ou!.

Catro anxeliños
con catro espadas
gardan o leito
xunto da almoadá.
Xunto da porta
catro guerreiros
mentras él durme
gardan ó Neno.

Durme, Neniño
Neniño bon;
durme, Neniño
ou, ou, ouh!.

Catro fadiñas,
con veus de prata
tocan pandeiros
xunto da cama.

Catro estrelañas,
brila brilando,
son froreciñas
xunto ó teus brazos.

Santa María,
chorando a mares
fai de naiciña
pra te gardare.
San Xoseciño,
de ollos dourados
tráechе xoguetes,
coma un Rei Mago!.

co man-te-loo ta-pa e co-mo fai teu
 to fi-o sua vai co man-te-loo ta-pa.
 D.C. hasta **FIN** e salta a *DOCE*

XA QUE NA-

A MU-

LA CO-ME-LEAS PA-LAS O BOI A-LEN-TO LLE
 OA I-MOS I-MOS OS PAS-TO-RES I-MOI
 A VE-LO QUE FAI I-MOS I-MOS OS PAS-
 TO-RES I-MOI A VE-LO QUE FAI SI QUEE?A
 CA-BO DA SUA NAI SI, AUES-TA CA-BO DA SUA
 D.C. hasta **FIN**

NAI

XA QUE NA-

MEU CARRAPUCHEIRIÑO

Os galegos temos sona, polo mundo adiante, entre outras cousas, de sermos doces, sumisos, traballadores, calados. Tamén de escravos e tozudos. Pero do que máis se fala é da nosa "morriña", aínda que moita xente non saiba o que, de verdade, significa esa palabra: ¿lembianza, melancolía, tristura, desarraigo,...? Algo de todo, pensamos nós. Pode haber moita mitificación en todo isto. Onde non a hai é na dozura e nas palabras que usamos de cote, para piropear aos que, de verdade, queremos: á familia, aos nenos, aos amigos, aos pobres, aos que sofren. Por consecuencia, tamén a todo o referente ás peripicias do Neno Xesús e de súa Mai, a Virxe María. Somentemente para os nenos e máis para os namorados hai palabras tan garrimosas, coma as adicadas a María e Xesús. Botándolle unha ollada ao folclore do Nadal, encontramos un feixe de diminutivos cheos de dozura e amor: Meu Carrapucheiriño, Meu Carrapuchiño, Miña Prendiña, Miña Rosiña, Meu Caraveliño, Meu Garridiño, Meu Ruliño, etc. O posesivo "meu" por diante de cada palabra dalle unha forza que sómente o galego pode entender e que non ten adución posíbel a outros idiomas. Este é o caso do arrollo que poñemos aquí, formando conxunto da escolma que fixemos neste apartado. Ao tempo que gostan da dozura da música, reparen nas "expresións auténticamente galegas" "bótame eses olliños" e máis a forma "vasme morrer", tan fonda e tan nosa.

MEU CARRAPUCHEIRIÑO, SOL DE BELEN BOTAME ESES OLLIÑOS, VASME MORRER.

Miña Prendiña, Miña Monada,
Meu Queridiño estás nesas pallas!
por veces choras, por veces calas,
e da bica dun galego,
canto pides, tanto mandas.

Quixera terte no colo,
e o teu Corpiño arrolar!:
e, por veces, co meu folgo,
as túas bágoas enxugar,
as túas bágoas enxugar!.

Esta doce melodía non se coñecía na provincia de Lugo. Existen algunhas melodías que parecen "paralelas", coma no caso do "solo" de "ALO ENTRE AS PALLAS" que tamén figura neste libro, pero, tanto unha como outra, poden ser arranxos dalgún músico dos nosos tempos. Esta versión escoitámola en Ourense, e tamén ouvimos outra, moi semellante, en Santa Marta de Ortigueira (A Coruña). Puideron ter a mesma orixe. As caídas "semitonadas" das estrofas, non costumaban ser de "cantos populares"; con todo están aquí e hoxendía xa se fixeron claramente "do pobo".

meu
carrapucheirinho

LENTO - CARINOSO

Meu ca-rra-pu-chei-ri-ño sol de Be-
 ley, bo-ta-mej-ses o-lli-ños vas-me mo-rrer bo-ta-mej-ses o-
 lli-ños vas-me mo-rrer vas-me mo-rrer vas-me mo-
 rrer **FIN** **VIVO** Min-ña preu-di-ña mi-ña mo-ua-da meu que-ri-
 di-ños-tas ai-sas pa-llas por ve-ces

RIT.

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(VII)

Da rosa, rosiña
naceu unha fror,
ron, ron, ron
esta noite, sí,
ron, ron, ron,
esta noite non!.

Cómo chora o noso Neno
está mortiño de frío!
chegou do ceño en coiros
cantémoslle pra dormilo!.

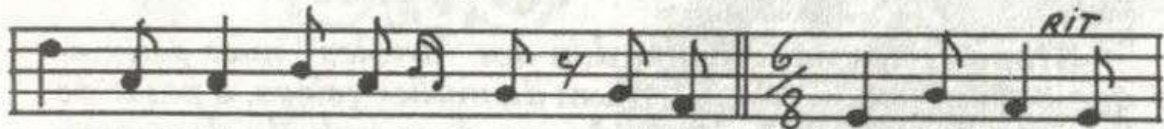
Ai, meu Meniño,
meu pequeniño,
nesas palliñas
deitado estás:
Malpocadiño,
pena me das!.

Estas uviñas,
castañas e mel
son pra o meu Neno
o Neno Manoel!.

Da rosa, rosiña,
naceu unha fror,
ron, ron, ron,
esta noite, sí,
ron, ron, ron,
esta noite, non!.

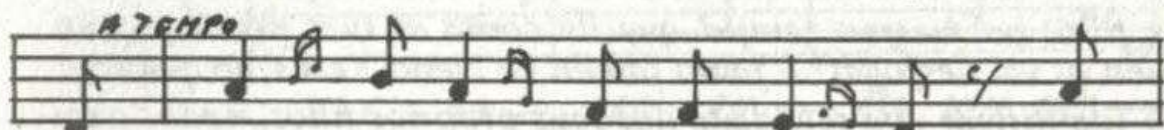
di-o — ras por ve-cer ca — las e da

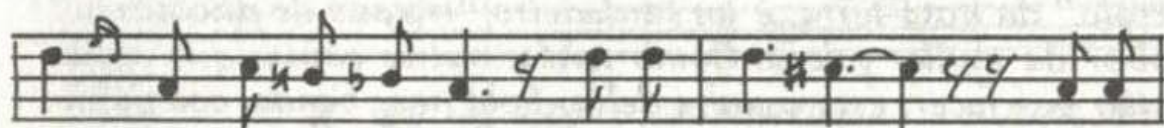
ki-ca lua ga-le — so fan-to pi-ler fan-to

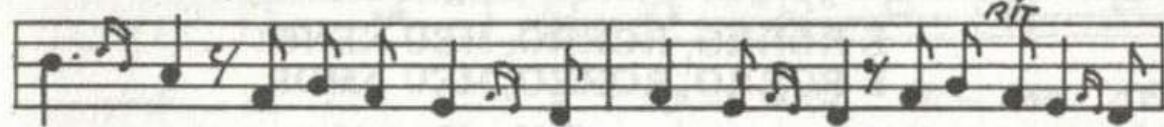
man-las

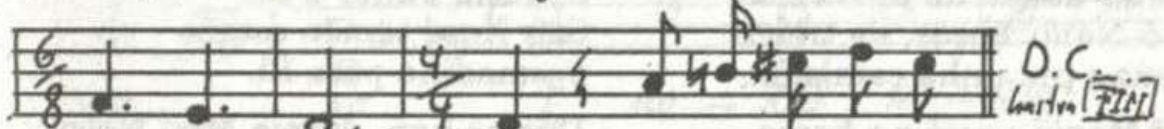
4 Qui — xe — ra ter — te cu co — lo ig

ter cor-pi-ú ar-ro-lar e por ve-cer no meu

fol — so ar tu-ar ba — gans eu-xu — gar ar tu-ar ba-gans

eu — xu — gar meu ca-rra-pu-doi-

E RORRO, RORRO, MEU NENO

Atopámonos aquí diante dun dos "arrolos" máis garimoso que coñecemos. Toda a ternura da muller galega, a pesar de estar amasada pola esclavitude do seu duro traballo do campo (ela roza, ara, sacha, carrega feixes, etc.) trócase en dozura e en sublimación espiritual cando arrola o seu fillo, ben no seu colo ou dándolle ao barrelo, feito dunhas táboas de amieiro ou piñeiro, nunha das poucas horas mortas do seu home, se ten a sorte de telo con ela. Ese mesmo espírito con que canta ao su fillo, ao mesmo tempo que lle conta as súas penas — ¿con quen as vai desfogar?— faino tamén co Neno Xesús, ao que soubo identificar coa realidade dos seus propios fillos, nados para sufrir e para padecer inxustizas. Cada "canto de berce, ou arrollo" da nosa terra, é un verdadeiro "tratado de psicoloxía" sóbor da muller galega. Como tantas outras cousas que aínda están por facer, éste é unha delas. Pola nosa banda, coa publicación deste "arrollo" queremos facerlle unha homenaxe a todas as mais e aboas galegas, á muller galega, en xeral.

E RORRO, RORRO, MEU NENO!
E RORRO, RORRO, MEU AMOR.

Eu son un probe galego,
veño do sul da provincia;
i ó Neno Xesús, lle traigo
lenzo pra unha camisiña.

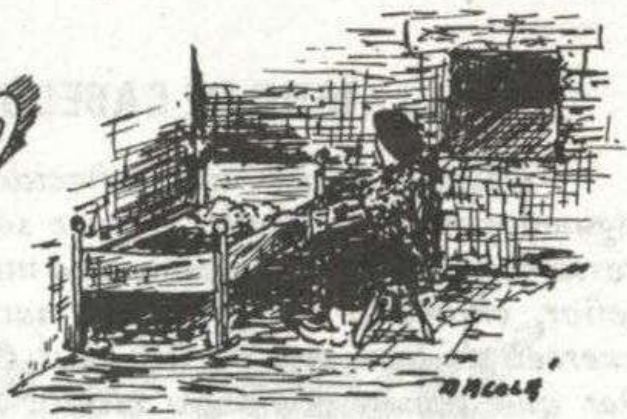
O Meniño está no berce,
vistidiño de oletón,
i os nenos que o arrolan,
anxos do Ceo son.

O Meniño está na corte
e María xunto a El;
San Xosé tamén estaba
pasmadiño para El.

Durme ben, durme Meu Rolo,
que non hai berce coma o colo
que non hai berce coma o colo,
durme ben, durme Meu Rolo.

Abundan outras letras e outras maneiras de cantar os arrolos. A maioría dos que coñecemos, arrincan dos mesmos que lles cantaban aos seus fillos, cambiando un chisquiño a letra. Como eran arranxos que facían "—case sempre repentizando"— ás veces, as letras non teñen moito sentido. Este foi recollido en Ourense, e din que é das bisbarras de Xinzo da Lima e Verín. A nós cantounolo o crego ourensano Domingo G. Freire, hai uns anos.

E RORRO

SOLO *Andante*

E RO — RRO RO — RRO HEU HE —

— NO E RO — RRO RO — RRO HEU A —

CORO *P.R.*

— HOR — E RO — RRO RO — RRO HEU

HE — NO E RO — RRO RO — RRO

FIN **SOLO** *PANDERINA*

HEU A — HOR eu sou um pro-be ga-

-le-go ve-úo do sul da te-mi-úca ió ue-

no xe-sus lle tra-go leu-to prau-la ca-mi-

a **CORO** haitra **FIN**

si-úca

NENO DE CABELOS DE OURO

Deste vilancico, moi coñecido na provincia de Lugo, averiguamos moitos detalles. Parece ser que a letra —non sabemos certamente se pasa o mesmo coa música— foi composta por un señor, chamado o Sr. Corral, natural de Mondoñedo e que exerceu de boticario en Ribadeo. Temos razóns para testemuñar que tamén compuxo moitos máis, ou polo menos, fixo arranxos sobre temas populares, dun fato deles. Desto falaremos, a fondo, cando nos poñamos ao traballo serio de investigación. Nun libro coma este, samente de divulgación, non podemos pararnos. Abóndanos con recordar que, hoxendía, este vilancico pertence xa ao pobo, porque se canta e porque se fixo popular.

Pertence ao grupo dos “arrolos” ou “cantos de berce”, rematado con ar de xota galega.

Neno de cabelos douro,
meu Amor e meu Tesouro,
rico Ben;
Tanto coma a Ti che quero,
non lle quixen nin espero
quererlle
nunca a ninguén!
Ai, la, la, la, lá.

Esas, esas manadas de feno,
en que está deitado o Neno,
frías son;
Deixa que onda Ti me achegue,
e te deite e te afregue,
e te deite e te afregue,
no meu probe corazón,
corazón...
Ai, la, la, la, la, la, la, laralá;
ai, la...

Cómpre dicir aquí, xa que se deu o caso, que algúns vilancicos galegos, que naceron de “panxoliñas” de autores coñecidos, pouco a pouco, ao ser acollidos polo pobo, fixéronse populares. Nalgúns casos, cando o compositor aproveitaba músicas populares, o paso dábase moi axiña. Noutros, a música era nova, e a transición ía máis amodiño. De todas as maneiras, este e moitos máis, xa pertencen á rica despensa do folclore galego do Nadal. Tamén aparece na Colección, editada no Seminario de Lugo.

NENHO DE CAMELOS

DE

OUTRO

DOCE

Ne-vo de ca-be-las teu-ro

meu a-mor e meu te-sou-ro ri-co ben

tan-to co-ma ti che que-ro non lle sai-xa uia er-

Rit.

pe-ro que-rem-le uia caa uia - quem ai la la la

A TEMPO

la. E-sas e-sas ma-ma-das de fe-vo

ESCOLMA DE PANXOLIÑAS

(VIII)

Chascarraschás, qué Neno tan gordo!,
chascarraschás, qué gordiño está!;
chascarraschás, coa Naiciña que tén,
chascarraschás, carraschás, carraschás!.

Imonos deiquí pra casa
que xa vimos de ruar,
está Xesús a dormir
podémolo espertar!.

Pero antes de marchar
ó Neno Xesús bicai!;
moi amodiño pasai
decirlle "adeus" á súa Nai.

Pro... un galego aturuxou:
e dixo: Viva o Neno de Belén:
Dios que eiquí nos xuntou,
nos xunte na gloria, amén!.

Fóronse moi quediños,
reloucando de ledicia
aledando os camiños
que levaban pra casa!.

Chascarraschás, qué Neno tan gordo!
chascarraschás, qué gordiño está!;
chascarraschás, coa Naiciña que tén,
chascarraschás, carraschás, carraschás!.

eu quees-ta' dei-ta - doo ue-uo fi-as SOLO.
 SOLO CORO
 dei-xa quem-da ti mea-che — que e tea-deite e tea-
 SOLO
 fie — que e tea — dei — te e tea — fie — que uo meu
 RIT CORO - VIVO
 pro-be co-ra — zoa co-ra — zoi. ai la la la
 la la la la la la ai la la la
 1ª vez 2ª vez RIT FIN
 la la la la la la la la la la la la

NOSA SEÑORA

O pobo galego, aínda sen chegar a profundizar no senso liberador que representa o Acontecemento do Nadal, viviu identificado coas persoas protagonistas do Misterio: Xesús, María (a súa Mai), Xosé, os pastores, a xente sinxela, etc. Despois das gabanzas ao Neno, as que máis abundan son as adicadas a súa Mai: Miña Naiciña, Nosa Señora, Corazón, Xoiña (cariñoso), etc. Por contra, arremeten contra os inimigos: Herodes, Pilatos, Fariseus, xente sin caridade, etc. Eis unha mostra dun vilancico, con referencia á Mai de Xesús.

Nosa Señora fai medias,
con nobeliños de luz;
algodón de lúa chea,
i as medias son pra Xesús.

Nosa Señora ten medo,
arrepíos de tenrura,
pra que non desperte o Neno
tapan os anxos a lúa.

Quen tén filliños pequenos
sempre lles ha de cantar:
a Virxe canta, mái canta
con voluntá de chorar.

O cantar que a Virxen canta
cando arrola ó seu Meniño:
Meu Caravel, Miña Rosa,
meu Bico de paxariño...

Eu ben vin virar a ceina
eu vin a ceina virar;
eu ben vin virar o fuso
para o Meniño arrolar.

Heiche dar, miña Meniña,
héiche dar á compañeira
héiche dar á Virxen pura
pra cantar de fiandeira.

Miña Virxe do pan quente
Santa Nae do Meu Meniño,
que fixestes a súa roupa
no argadelo dun cariño.

Dóuche un real por un bico
dóuche dous por o teu sarillo,
e daréiche a miña vida,
se queres á Mae i ó Fillo!.

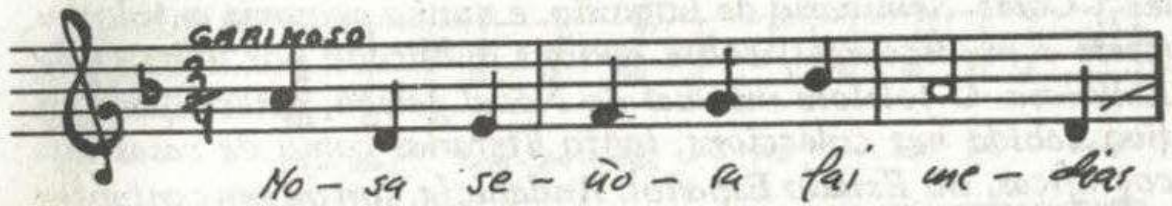
E vamos todos, e vamos todos - a adorar o Redentore,
que naceu o Rei de Reises en Belén, i en Belén entrou, Pastores,

Tamén coñecemos unha versión na que, a primeira estrofa dí deste xeito: "Nosa Señora fai media-con liñas feitas de lús-o novelo, a lúa chea-as medias, para Xesús". Parécenos a máis primitiva, pero nós ouvimos a outra versión, que nos deu Mª Xosé Pardo Gil, de Lugo.

Discos e cassettes, Fonográn, S. A. - Galicia canta ó Neno - Fuxan os Ventos

« Nossa Senhora »

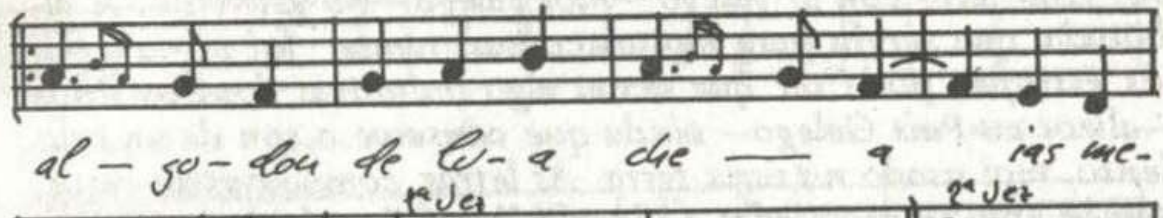
GARIBOSO

No - sa se - ão - ra fai me - dias

com ho - je - li - ão de luz

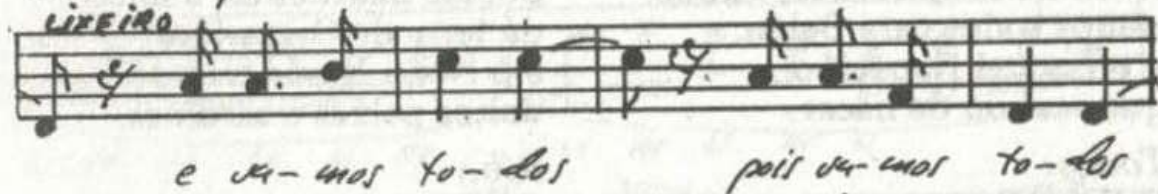

al - go - dou de Cu - a die — a ^{1ª Vez} nas me -

dias sou pra Xe - sus ^{2ª Vez} — sus

LIGEIRO

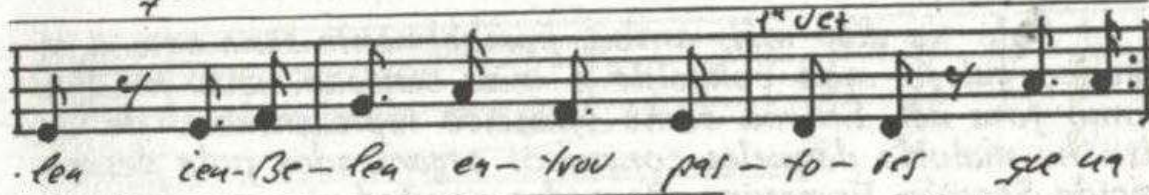
e ja - mos to - dos pois ja - mos to - dos

a - do - rar ó re - deu - to - re

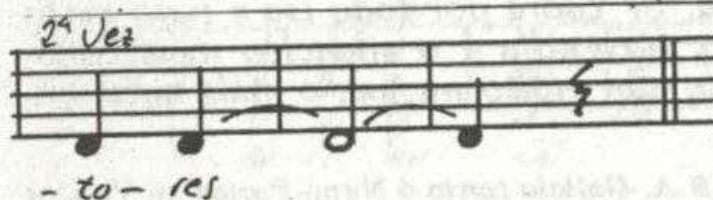

se na - céu o Rei de Rei - ses em Be -

lea céu - Be - lea en - trou pas - to - ses ^{1ª Vez} se na

^{2ª Vez}

- to - ses

O TIRULIRU

Dos poucos vilancicos galegos, (a pesar da riqueza e faratura que temos), que se publicaron fóra do País Galego, un deles foi este. Aparece en dúas publicacións "Villancicos españoles", Colec. Seminario de Logroño, e nunha pequena antoloxía (feita a multicopista) sobre rexións publicado por unha Orde Relixiosa. O folclore musical do Nadal galego, parece que non tivo cabida nas coleccións, tanto literarias como de casas discográficas, no Estado Español. Andalucía, con ou sen cantantes daquela zona, espallou por todas partes, o seu tamén rico folclore navideño. As causas non paga a pena botarlles unha ollada. Tampouco os galegos quedamos totalmente liberados dalgunha culpa. Mais... deixemos iso agora, e volvamos ao vilancico. Está feito con ar galego —moi galego— no estribillo. A alborada, que serviu para moitas cousas, tamén foi posta aquí. As estrofas, pode ser que sexan algo imitativas doutros sitios —alleos ao País Galego— aínda que conserve o son de un vals-lento, moi usado na nosa terra. As letras, como noutros casos, tamén eran improvisadas e "localizábanas" segundo o sitio onde se cantase. Velaí unha pequena mostra:

Solista:

Vamos, compañeiros, vamos,
vamos todos cara Belén,
a ver aquel Rapaciño
que acabou de nacer.

Todos:

O Estribillo.
TIRULIRURI, TIRULIRURI.
TIRULIRURI.....
.....

Pastores:

Somos dous pastores chairegos
que vimos xunto ó Meniño,
a traguerlle unhas guedellas
pra que quente o seu corpiño

Mar.:

Somos mariñeiros, somos,
da terra de Camariñas,
e ó Neno Xesús traemos
unhos peixes e sardiñas.

Rib.:

O portal vimos correndo
dende a Ribeira do Miño
pra ofrecerlle ó Noso Neno
un pelexo de bon viño.

Todos che regalan algo,
i eu ¿qué che regalarei?:
un pucheiro de manteiga
e unha cunca de bon mel.

Polo xa dito máis arriba, posíbelmente sexa este o vilancico galego máis coñecido e máis cantado tanto no País como fora del. Entrou como vilancico representativo de Galiza na maioría daqueles concursos organizados pola desaparecida Sección Femenina. Se cadra por todo iso e polo xeito de alborada do estribillo, hoxendía é o vilancico máis coñecido aínda que non sexa, nen moito menos, o máis representativo.

Discos e cassettes, Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno - Fuxan os Ventos

TIRULIRU

MARCHA

Ve-mos com-pa-ñei — ros va-mos va — mos

to-dos ca-ras Be — len a ver a — guel ca-pa-

ci — ño quea-ca — bou de ua — cer

ALBORADA

Ti ru li ru li Ti ru li ru li

Ti ru li ru li ru li ru li ru li

Ti ru li ru

LI TI RU LI RU LA'

FIN

DESPEDIDAS I ENTRADIÑAS DE ANO

(GRUPO CUARTO)

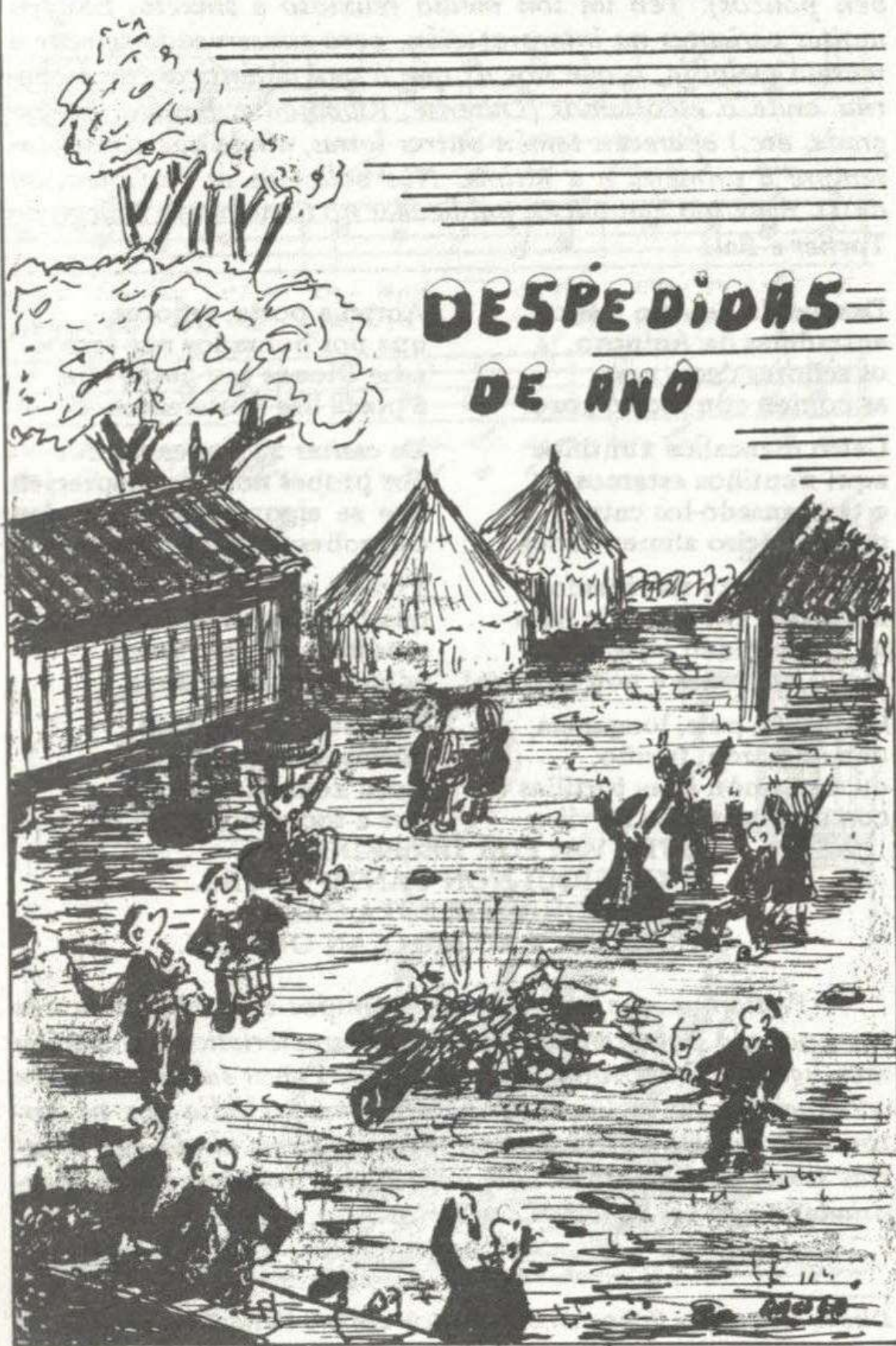
Cecais, dentro dos cantos do Nadal, as despedidas e entradiñas de ano, son os menos auténticos. Hai moita mistura da cantos populares que, fóra das letras, non se distinguen doutras datas do ano. Non obstante, teñen a súa orixinalidade. Consérvanse moi poucos, e, os poucos que, aínda se escoitan por aí adiante, están moi viciados.

da cantos populares que, fóra das letras, non obstante, teñen a súa orixinalidade. Consérvanse moi poucos, e, os poucos que, aínda se escoitan por aí adiante, están moi viciados.

Compre recordar que as festas de fin de ano son, máis ben, pagás. Por moitas voltas que lle deu o cristianismo non as deu "cristianizado" nen sequer nos nosos tempos. En Galiza nótase moito máis que noutros sitios, anque, agora debido á sociedade de consumo que nos da todo preparado para que gastemos os cartos como eles queren, podemos dicir que se fai da mesma maneira en todas partes. De todos os xeitos aínda aparecen algúns costumes, propios do País Galego, sobre todo nas aldeas, menos contaminadas polas modernas "salas de fiestas". Quedan "as fogatas" (os galegos herdámolas de moi antigo) que tamén se fan ao rematar o ano vello e comezar o novo. Ao redor dela, con cantos e bailes, nalgunhas partes, acostúmase a facer o reparto dos mozos e mozas, xa maduros, da parroquia, para xuntalos "en casamento". As puchas serven para botar os papeliños, nos que van escritos, nunha, os nomes das mozas e noutra os dos mozos. Sempre hai trampa, para que coincidan as parellas que interesen. É unha broma que saben levar todos moi ben.

Estas festas celébranse na rúa. Son de moita trangallada. Non hai moita arte nos cantos, nen sequer nas letras. Os vellos non participan coma nos da Noiteboa ou de reises.

Somente poñemos un grupiño de tres cantos!.

DESPEDIAS DE AÑO

CATRO MANCEBOS

Eis unha despedida das máis coñecidas no País Galego. Aparece en todos os Cancioneiros Galegos (que por certo, son ben poucos). Ten un son medio relixioso e sinxelo. Existen moitas variantes na interpretación, pero conservando sempre a mesma melodía, o que nos dá que é moi auténtico. Nas bisbarras onde o escoitamos (Ourense, Ribadumia, Baralla, Fonsagrada, etc.) aparecen tamén outras letras, aínda que conservan sempre a primeira e a última. Nós collemos as da Colección de D. Faustino Santalices, publicadas no Cancionero Galego de Torner e Bal.

Despedida de Ano Vello,
entradiñas de Aninovo,
os señores desta casa
as conten con moito gozo.

Catro mancebos xuntiños
aquí xuntiños estamos
e tan cansado-los catro
que é preciso alimentarnos.

De moi lonxe xa viñemos
noite que andar aínda falta
as forzas piden reparo,
mollo as gorxas e non de auga!.

Chourizo, pois, longaniza,
uña de porco, fuciño,
ou de xamón dúas tortillas
con dous xarriños, de viño

Abran a porta, señores,
que por honrados nos temos
sabe Dios se pra outro ano
á porta lles cantaremos.

De cantar xa nos cansamos
por probes non nos desprecien
que se algo os ricos non dan
os probes mal se remexen!.

Vivan e vivamos todos
que para todos Dios nos dou,
saudiña!, cante o merlo
adiós ano que acabou.

Aninovo, sé ben vido
pórtate ben para nós,
e coa xente desta casa
que a todos nos criou Dios.

ESTA VAI POR DESPEDIDA
OXE, EIQUI NON CANTO OUTRA
OS SEÑORES DE ESTA CASA
DOXE UN ANO ME OIAN OUTRA!.

Pensamos que nos primeiros tempos esta despedida iría acompañada pola zanfona, pola súa característica de canción moi ligada e monótona. Nos derradeiros anos sabemos que se acompañaba do violín, tocando a mesma melodía que os cantores. A música consérvase en moitas partes, aínda que as letras sexan moi distintas. Nalgunas Zonas fixéronse letras apropiadas a persoas e viciños concretos.

Discos e cassettes Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

Ca-tyo maan-ce-bos xu-ty-tyos ei sui
 lo-ye xa vi-ue-mos moi-to
 xu-ty-tyos es-ta-mos e tyu ca-ty-dos os
 que-ty-lar aju-da fal-ty as por-ty pi-tya re-
 ca-tyo que' por-ci-sua-li-ma-ty-tyos. de moi
 pa-ro mo-ty-las gov-tyal e udy'

fea-ga

Catro maucebos...

SE DAN O FUMEIRO

Outra maneira de cantar "despedidas" ou pedir "aguinaldos" é ésta que presentamos nesta triloxía. Pedir "o fumeiro" é algo mais que pedir o aguinaldo, que xa se da por feito. O fumeiro é o calor da cociña, o bon recebimento, a ledicia, o compartir máis cousas, o sentirse acollido sen a falsidade de recibir os cantores "por compromiso". A proba de todo isto está en que, nos cantos que coecemos "do fumeiro", non se cantan nen se din tantas trangalladas como nos outros. ¡Hai máis seriedade nas letras!. ¡Compre dicir tamén que "o fumeiro" tamén o pedían pola Noiteboa e Reises!.

SE DAN O FUMEIRO
VAMOS CONTENTIÑOS
VAMONOS CORRENDO
CO NOSO MENIÑO;
A VIRXE CONTENTA
TAMEN OS PASTORES
POR VER AQUEL NENO
NASCIDO ENTRE FRORES!.

Víndenos abrir a porta
sacáinos desta xeada
que eiquí traguémolo Neno
nunha camiña de pallas.

Nunha camiña de pallas
traemos eiquí ó Meniño
a Virxe está chorando
porque lle morre de frío.

Pra que non morra de frío
vimos eiquí os pastores
cunhos pouquiños trapiños
nunha cestiña de frores.

Esta versión foi recollida da Colección do Seminario De Lugo. Nunca tivemos a ocasión de escoitalo, tal cal aparece aquí, pero sabemos que foi recollido pola bisbarra do Saviñao, hai uns anos. Pensamos que o corte que fai do estribillo ás estrofas, non lles resultaba doado de cantalo, e, se cadra, por iso mesmo, se foi perdendo. Ten son de xota no estribillo e marcha lenta nas estrofas. Nas actuacións de "Galicia canta ó Neno", interpretóuse acompañado de gaitas, tambores, cunchas e pandeiro no estribillo.

Se deu o furoiro...

XATA

se deu o fu-uro - ro va-mos con-Yua-

ti-úos VA-MO-UOS CO - me - do co uo-so ue-

ui - úo a Uir-xe cou-teu-ta ta-ma os pas-

to-res por ver a - quel ue-uo ua-ci-doa-tre

fu - res **FIN** **ANDANTE** VIM-DE-NOS A-GAIRA

PO-R-TA SA-CRI-NOR DES-TR XI-A-RA QUER-QUI DRA-

QUE-MO-LO NE - NO INV-NA CA - MI-NA **#** OS

PA - UAS se deu o fu- **D.C. hasta** **FIN**

ANO NOVO, VIDA NOVA!

Cerramos esta triloxía “de despedidas e entradiñas” de ano, con este canto (un verdadeiro remexido de música popular) que atopamos pola Provincia de Ourense. Como xa dixemos na presentación deste grupo de cancións, non hai moitos “cantos propios” destas datas. Como son datas de moito barullo e mais ben “de festas de trangallada nas rúas”, aproveitaban modelos doutras cancións galegas. Por outra banda, xeralmente, sempre levaban acompañamento de moitos instrumentos. Cumpria facer moito barullo e poder bailar e danzar. Polo que toca a esta despedida, nótase ben todo o dito. Abundan tres xeitos de xotas nunha mesma canción. Un verdadeiro “remexido” pero que compre coñecer e espallar.

DESPEDIDA DE ANO VELLO
ENTRADIÑA DE ANO NOVO
OS SEÑORES DESTA CASA
OS CONTEN CON MOITO GOZO.

VIVA!, BERRAN OS GAITEIROS
QUE VIÑERON A TOCAR!;
O NENO RECEN NACIDO
ENTRE AS PALLAS DUN PORTAL.

Ano novo, vida nova,
ano novo, qué traerás?;
o vello sospiros leva,
o novo xa os traerá!.

Ano de festas que naces
o pasado xa pasou!;
a primaveira enverdece
o xardín que se marchóu!.

LA LA LARALA LA LA...

Decatámonos do feito de que éste non é un canto propio do Nadal. De todos os xeitos está aquí; cantouse e cantase. Cando xa teñamos recollido o que aínda pode quedar por aí adiante, coa raigame certa dos “cantos de despedidas e entradiñas”, esquecerémonos del. Hoxendía témolo e o mesmo pobo acolleuno. Isto é un feito que nos di que o pobo quer cantar e canta, e bota man do que ten e se lle acorda. A vagancia ou ignorancia duns, e cecais, a malicia doutros leváronnos a encontrarnos un chisquiño valeiros de esta clase de cantos. ¡Todos temos algo de culpa!.

Discos e cassettes Fonográn,S.A.-Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

AIRE 1ª XOTA

Des-pe-di-da de-a-ño ve-llo- e-ñ-
 se-ño-res des-ta ca-sa os

1ª Vez 2ª Vez

t-va-di-ña de-a-ño ho-vo os ; vi-
 coa-tea coa moi-to go-ro

VA! BE-RRA-OS GAI-TEL-ROS QUE VI-ME-RON A TO-CAR O'

1ª Vez

ME-NO RE-CEN NA-CI-DO EN-TREAS PA-LLAS DEON POR-TAL. VI-
 2ª Vez LENTO - LIGADO

TAL a-ño ho-vo vi-da ho-va a-
 ho ho-vo que trae-ra as o ve-llo
 sus-pi-ros te-va o ho-vo xa os trae-
 rá o ho-vo xa os trae-ra

PETITORIOS DE AGUINALDOS

(IX)

Manden aguinaldos,
señores, a nós,
polo Nacemento
do Fillo de Dios.

Manden aguinaldos
se nolos han dare
que somos de lonxe
queremos marchare.

Moitos anos viva
a dona da casa
pra dar aguinaldo
nunca foi escasa.
Moitos anos viva
o dono tamén;
temos por noticia
que é home de ben.

Aquí hai mociñas
que gasta salero
que nos han de dare
o viño do xerro;
Aquí hai mociños
que gastan sombreiro
que nos han de dare
a real enteiro!.

Os señores desta casa
saberánnos perdoare
que somos rapazas novas
e non sabemos cantare!.

Dios llo pague, señora;
Dios queira que doxe un ano
me dea vosté o aguinaldo
coas súas benditas maus!

Quédense con Dios, señores,
hastra ó ano que volvamos;
senon nos vemos eiquí
que no Ceo nos vexamos!.

Aquí nos deron a recadaciva,
quén nola dou, moitos anos viva;
Eles que vivan e nós que vivamos
e roguen a Dios que no ceo nos vexamos

Déanos o aguinaldo, aunque seña pouco,
un touciño enteiro e a mitá doutro...
Déanos, señora, déanos, o oviño da súa pola
San Antoniño lla defenda, o raposo non lla
coma.

ai la te lo ai la la la a

Musical staff with notes and rests.

GAITA →

Musical staff with notes and rests.

Musical staff with notes and rests.

vivo
la la la la la la la la la la *f. vez*

la la la la la la la la la la *2ª vez*

Musical staff with notes and rests.

CANTOS DE REISES

(GRUPO QUINTO)

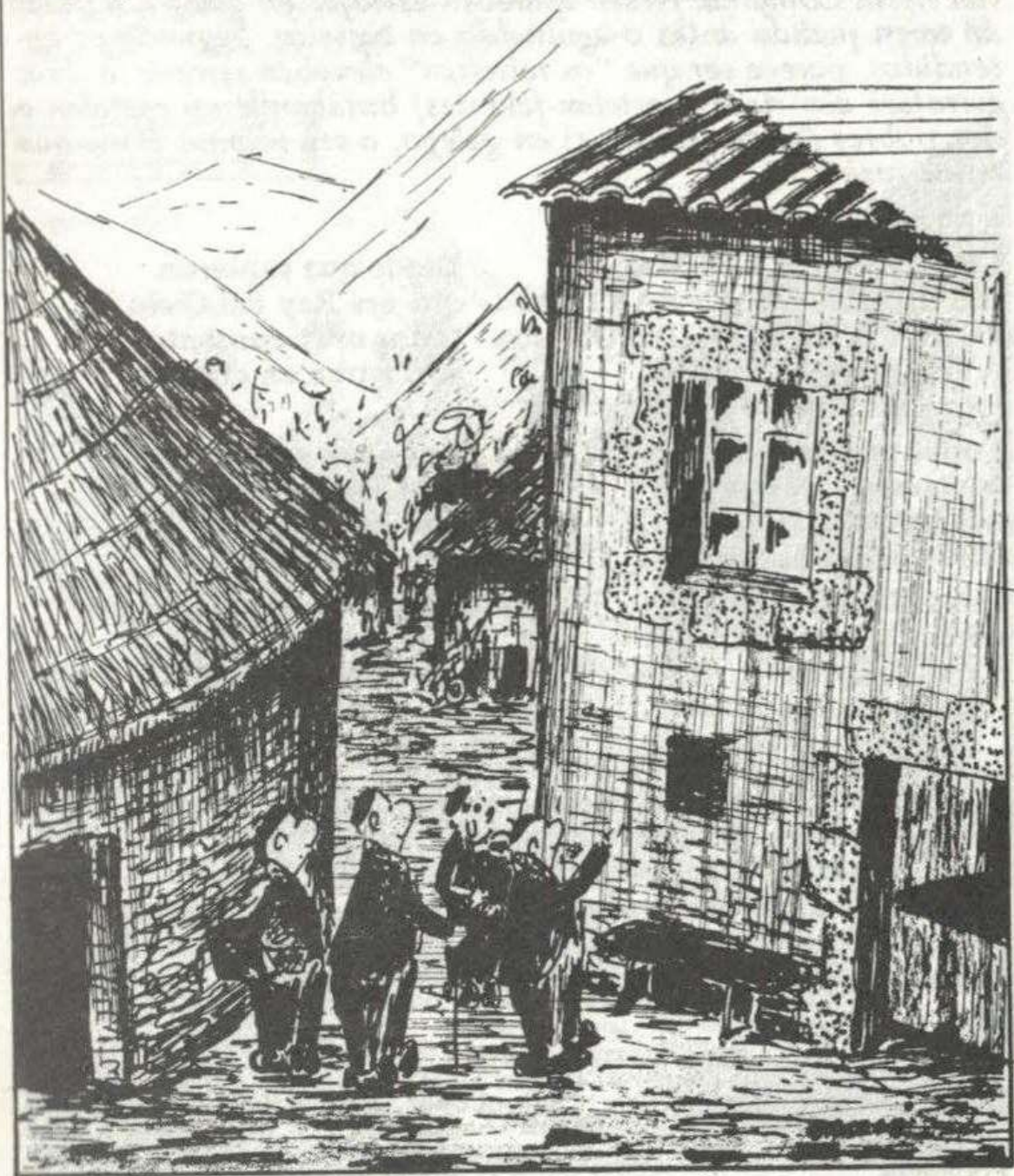
Ao revés do que dicíamos do grupo anterior, os cantos de "reises" abundan na nosa terra. Son os máis abundantes. Hai centos e centos, espallados por todo o País Galego.

Compre dicer dúas cousas: Que se conservan moi poucos cantados en galego, e que son dos cantos nos que máis se nota a influencia allea, tanto na súa costrución narrativa coma na música. As razóns están ben á vista. Cantábanselle aos ricos e os ricos, anque tamén sabían o galego, falaban o castelán. De todos os xeitos, hai algo moi importante en todos eles. Son os verdadeiros protagonistas do que cantan e, coa súa sinxeleza, foron galeguizando as letras que, ao millor, facían os máis entendidos, pero que eles cantaban, un pouco ao seu xeito. Souberon, sobre todo, conservar o estilo e a maneira de facelo.

Hai moitas clases de "reises". Desde os narrativos —nos que se din, ás veces, moitas burradas— até os de gabanza e burla. Estaban todos pensados para zugar os cartos aos ricos. Ao mesmo tempo espallaban as peripecias do Neno Xesús, María e San Xosé. Aproveitaron tamén as malfeitorías de Herodes e a súa banda, para retratar neles, os caciques e as inxustizas que tamén eles encontraban na nosa terra. Compre, algún día, estudar a fondo este fenómeno. O galego tivo que aproveitar estas cousas pra dicer o que quería, xa que foi a única oportunidade que tivo en toda a súa vida.

Cerramos esta primeira obriña —virán algús tomos máis— cunha mostra de oito cantos de reises. Quedan moitos no noso arquivo!. Que este feixe de cancións sexa aceptado por todos vostedes como o noso aguinaldo neste ano mil novecentos setenta e nove que, con cariño, lles damos desde as terras de Lugo. Volveremos para o ano que ven, se Deus quixer!.

CANTOS DE REISES

LOS TRES REYES MAGOS

Empezamos o apartado, adicado á mostra dos cantos de "reises", cunha triloxía deles, recollidos na parroquia de Lúa (Meira) que poden ser representativos deste xeito de cantalos en todo o País Galego, xa que abundan en todas partes, desde a Guardia a Ribadeo e desde Fisterra ao Caurel. A razón de porqué se cantan en castelán queda dita na introdución.

Cántanse en dous grupos. Uns fan de GUIAS e o resto o RETROUSO, unha especie de estribillo que repete a primeira estrofa.

LOS TRES REYES MAGOS ten de orixinal a música que é dunha sinxeleza primitiva e con raigame de canto litúrxico. Supoñemos que tería moitas letras, pero xa non se conservan nesta Comarca. Neste aparecen estrofas en galego, a pesar de teren pedido antes o aguinaldo en castelán. Segundo os entendidos, parece ser que "os reiseiros" elevaban sempre as dúas estrofas: aos ricos (castelán-falantes) botábanlle en castelán e dos pobres (galego-falantes) en galego, o seu idioma. Pode que teñan razón.

RETROUSO:

LOS TRES REYES MAGOS,
DE ORIENTE HAN PARTIDO
PORQUE DE LOS CIELOS
AVISO HAN TENIDO.

Desde que supieron
que era Rey del Cielo
todos muy contentos
se postran en el suelo.

GUIAS:

Todos tres caminan
con grande alegría
por ver a Jesús,
Hijo de María

Había Dios nacido
de una Virgen bella
y por no errar
los guía una estrella

Angelitos somos
del Cielo venimos
bolsillos traemos
dinero pedimos!.

Déanolo o aguinaldo
se no lo ha de dare
que vimos de lonxe
e temos que andare!.

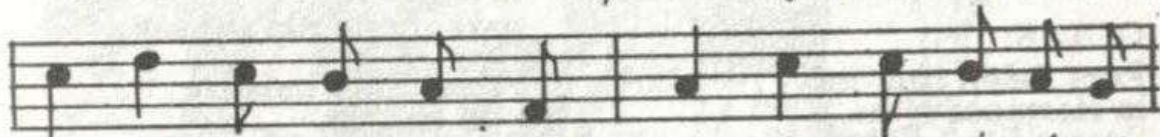
Como nas dúas páxinas seguintes precisamos do papel para poñer as letras, anunciámoslos nesta folla. Trátase de dous "reises", coñecidos tamén en todo o País Galego. Encontrámoslos en moitos sitios, con pequenas variantes. Non levan despedida nen petición de aguinaldo. E posíbel que se cantasen sempre ao principio, e samente nos últimos poñían a petición. Títulanse "EMBAJADORES SOMOS" e "CAMINEN SEÑORES"

Fixeron de guías: Ramona Graña, Nila López, Domitila Rivas, Manoel Villamil, Florentino Castro e Amalio Díaz. O retrouso: Manoel López, Manoel Abraira, José Castro, Chelo López, Xosefa Castro e todos os veciños da parroquia de Lúa, Meira (Lugo). No ano 1976, algúns deles viñeron cantar á cidade de Lugo, na compañía de Fuxan os Ventos e Treboada.

“Los tres reyes magos...”

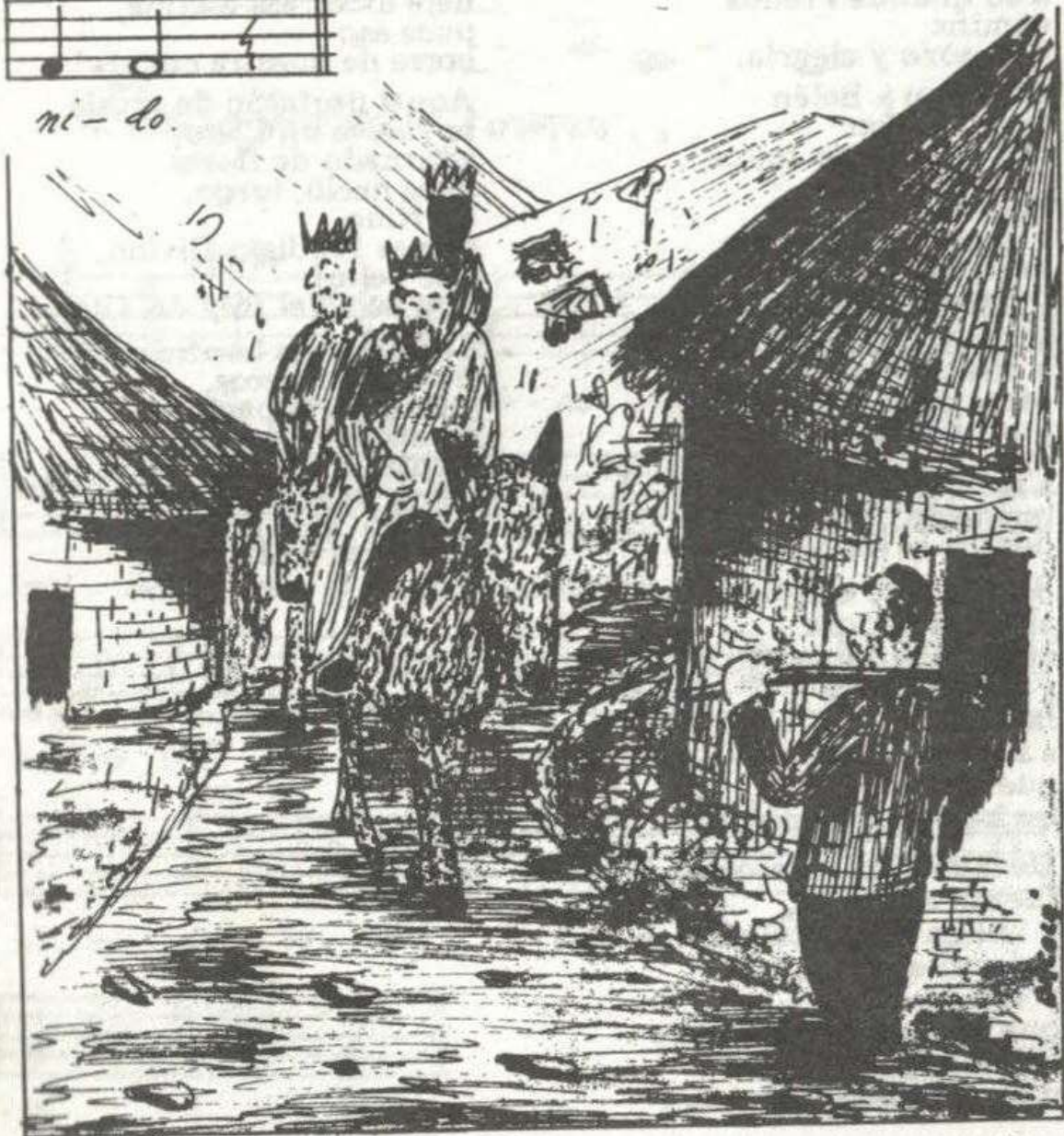
Los tres re-yes ma-gos des-cien-to y ve

ni-do por-que de los cie-los a-vi-sa-ron te

ni-do.

EMBAJADORES SOMOS

RETROUSO:

EMBAJADORES SOMOS,
OIGAN ATENTOS,
DE LA NUEVA EMBAJADA
DEL NACIMIENTO
DEL NIÑO
QUE ES PRODIGIO DIVINO
QUE BELLO!
HOY NACIO EL REY DEL CIELO.

GUIAS:

Para Belén camina
la Hermosa Niña,
"cargadita" y doncella,
y a Belén iba,
y lleva
a su querida Prenda
camina
con gozo y alegría.

Llegaron a Belén
y allí tenían
unos parientes suyos
que allí vivían
llegaron,
a la puerta llamaron,
salieron
posada no les dieron.

Fueron más adelante
y allí tenían
otros parientes suyos
que allí vivían,
llegaron,
a la puerta llamaron,
qué pena!
posada se les niega!.

Son José se afligía
al ver su esposa
entre la mala gente
y más piadosa
la Niña,
a su esposo le dice
que el Cielo
les ha de dar consuelo!.

De la ciudad salieron
fueron andando,
y allí en un portal viejo,
y derrotado
y viendo
que no hay otro remedio
entraron,
y en él se acomodaron.

San José a una escoba
la mano echaba
"pa" limpiar el pesebre
que sucio estaba,
la Niña
de la mano le quita
la escoba
para limpiarla ella sola.

Al instante bajaron,
con alegría,
dos ángeles del Cielo
que así decían:
Señora:
deje usted esa escoba,
pues eso
corre de nuestra cuenta!.

Aquel portalón de gracia
se vuelve un Cielo,
adornado de flores
pues nació, luego,
un Niño,
que es Prodigio Divino,
qué bello!
hoy nació el Rey del Cielo!.

Los pastores le ofrecen
tiernos corderos,
y las pobres pastoras
manteca y huevos,
mantilla,
paños de Holanda fina!
al Niño
que tirita de frío!.

Embajadores somos...

LENTO

1^a Em-ba - ja - do - res so - mos ; oi - gan a -
 ten - tos ! de la nue - va em - ba - ja - la del na - ci -
 mien - to del Ni - ño que es pro - di - gio di -
 vi - no ; que be - llo ; hoy na - ció el rey del cie -
 - lo

2^a Pa - ra

FIN

CAMINEN SEÑORES

**RETROUSO: CAMINEN, SEÑORES - QUE ES PRECISO ANDAR
ANTES DE LAS DOCE - A BELEN LLEGAR.**

GUIAS:

*Camina, camina
la Virgen María,
y a San José lleva
en su compañía,
compañía más noble
no la puede hallar.*

*Fueron caminando
y luego encontraron
con los pasajeros
y les preguntaron
si para Belén
hay-donde errar.*

*¿A donde camina
quisiera saber
un hombre de noche
con una mujer?
¿ ¡Hurtada la lleva
o imagino mal?!:*

*Respondió José:
no la llevo hurtada
de esos señores
no me toca nada,
y Quien me la dió
me la podía dar.*

*¡Niña más hermosa
dama más florida
dijera uno de ellos
no la ví en mi vida!
y a un hombre tan viejo
mal se puede dar!.*

*San José les dijo:
fuera yo servido
de ella ser mi esposa
y yo ser su marido;
por otra ninguna
no la he de trocar!.*

*Respondió la niña,
como es tan discreta:
Dios nos ha juntado,
yo estoy muy contenta
por hombre ninguno
no le he de cambiar!*

*Lleguen, señores
si en compañía
va la noche oscura
perderán la guía.
Yo seré el camino
y no lo he de errar!.*

*San José les dijo:
Estimo el favor
vamos poco a poco
sin ningún temor
la luz del Señor
nos va alumbrar.*

*Fueron caminando
en conversación
hablando palabras
de grande atención
con palabras santas
dignas de adorar.*

*Llegan a Belén
a un portal sagrado
aunque le ven pobre
y no derrotado
en él han hallado
corte celestial.*

*Esposo del alma
aquí nos quedemos!
consuelo del cielo
alguno tendremos!
y una noche sola
buena es de llevar!.*

*Acuéstate, esposa
que vienes cansada!;
de mi no tengas,
ansia ni cuidado,
en llegando mi hora
yo te he de avisar!.*

*Esposa del alma
no permita Dios
que yo me encuentre
en falta de vos,
que sin vos, Señora,
yo no me puedo hallar.*

*Allí nacio un Niño
en aquel pesebre,
entre pajas y hierbas
sin otro albergue,
siendo Rey del Cielo
de Tierra y Mar.*

*Como era Rey
de inmenso poder
todos los demás reyes
le venían a ver
hincando la rodilla
para le adorar.*

*Desde que le adoraron
Melchor y Gaspar
sus ricas ofrendas
le van presentar:
oro, incienso y mirra,
también Baltasar.*

*"Desque" le adoraron
todos muy contentos,
hasta los pastores
tocan instrumentos.*

.....
.....

**CAMINEN; SEÑORES,
QUE ES PRECISO ANDAR,
ANTES DE LAS DOCE,
A BELEN LLEGAR!.**

CAMINEN SEÑORES

MUJER

CA-MI — MEN SE — ÑO — RES QUEES PRE — CI — SOAN

DAR AN — TES DE LAS DO — CE A BE —

-LEN LLE — GAR ¡ CA — MI — NA CA — MI — NA

La vir — gen Ma — ri — a ya sea so — se'

lle — va en su com — pa — ñi — a com — pa —

ña mas no — ble no se pu — de — llar

(D. C. (Ritrosso) hasta el fin)

CA — MI —

FELICES FIESTAS DE REYES

Estamos diante "un reis" do máis coñecido e cantado, posíbelmente, en toda Galiza. Desde logo, nas montañas lugue-sas, desde Navia á Quiroga, pasando por Pedrafita e o Caurel, é o mais espallado. Existen algunhas variantes de interpretación, especialmente nos adornos que lle meten, pero a música é sempre a mesma. Como noutros casos, abundan distintas letras. Desde os que contan toda a historia do Neno, até os que con-tan a historia e "algo máis". A música, dun xeito case recitado, é dunha sinxeleza e relixiosidade primitiva de valor incalculá-bel. Escollemos estas letras por seren as poucas con raigame ga-lega que se conservan, con esta música.

Felices fiestas de Reyes
después de las de Natale,
que cuando nació Jesús,
nos prometió una señal.

Dió una famosa estrella
que templada luz nos da
de Oriente salen tres reyes
guiados de una señal.

Nosa Virxe groriosa
é linda coma unha rosa
cando Deus quixo nacer
escolleu a mais fermosa.

Non quixo nacer en torres
nin en casa de señores
quixo nacer en Belén
onde está Xerusalén!.

Onde estaba un boi moi manso
e unha mula maliciosa
canto máis o boi xuntaba
mais a mula estrangallaba!.

Esta vai por despedida
oxe, eiquí non canto outra
os señores desta casa
doxe un ano oian outra!.

Nesta versión hai unha mistura de "castelán-galego" que non é moi común nestes cantos, fóra dos saúdos iniciais e de despedida, que abundan. Hai outras letras moito mellor fiadas e con argumento completo. Xa dixemos a razón de poñer as que aquí aparecen. Esta versión foi cantada por D. Domingo Fuentes, de Visuña (O Caurel). Tamén a escoitamos nas Nogais en Doncos, Pedrafita e en todas as parroquias desa bisbarra. Nas actuacións de "Galicia canta ó Neno", acompañábase de zanfona.

LIBRE

1ª Fe — li — ces pier — tar de

re — yes des — pue — de las de ua —

-dad ye con — do na — ció Je — su

su — re nos pro — me — tió una se —

-nal. 2ª vio' un

Final

"REISES DE INFIESTA"

Atopámonos aquí con un "reis" moi orixinal e nada doado de interpretar. E tan difícil como rico na súa música, que admite un feixe de adornos, ao gusto e arte dos cantores, sobre todo "dos guías". E moi discutido o seu título. Uns chámanlle "de Infiesta", outros "De fiesta en fiesta" e algúns titúlano "vaya de regocijo". Conservámolo o de "Infiesta", porque así o nomean na bisbarra de Navia de Suarna, e fai pouco tempo tamén nos enteramos de que fan o mesmo en Ribadavia (Ourense). No "Cancionero Gallego" aparece unha versión de Riós (Ourense) que ten moito parecido. A versión que nós presentamos ten certos ares "asturianos" debido, cecáis, por estar Navia moi perto de Asturias. O xeito de "pisarse as letras" os guías e máis o coro é moi típico destes reises "con retrouso".

Oigan y escuchen todos
esta vieja tonada
y la alegría y buen gozo
y esté en la casa el ama.

VAYA DE REGOCIJO
VAYA DE INFIESTAS VAYA (sic)
EN BELEN HA NACIDO
EL BELLO SOL DEL ALBA.

A Belén una niña
camina apresurada
y-hermosa en cuanto bella
y un viejo en su compañía.

Caminan poco a poco
llegaron a una casa
de dentro le responden
¿quién de estas horas llama?,

E, a señora ama da casa
como é tan honrada
subirá o caínzo
e cortará sin tasa.

E, o señor amo da casa
como é tan honrado
baixará á bodega
e traerá un xarrado.

Sabemos que abundan as letras con "moito diálogo" entre María e San Xosé, contando as peripecias que lles pasaron. Nun futuro libro de investigación falaremos de todo esto e poñeremos todas as letras que se coñecen. Neste traballo "de divulgación" chega con poñer estas letras, recollidas en Navia de Suarna, nunha das actuacións de "Galicia canta ó Neno" nesa Comarca. A interpretación é "moi libre", por eso nós somente poñemos o que podemos chamar "a música-base".

SAN XOSE E MAIS MARIA

Este "reis", parece ser o mais representativo da chamada "Galiza Central". Cántase aínda nas bisbarras que delimitan Melide (A Coruña), Lalín (Pontevedra), a Corna (Ourense) e Taboada (Lugo). Existen moitas variantes nas letras, conservando sempre a primeira estrofa. Abunda o castrapo. As estrofas rompen, moitas veces, o fío da historia e dinse verdadeiras burredas, compensadas, por certo, pola boa intención dos "reiseiros". A música ten xeito de marcha lenta e admite un feixe de adornos e orixinalidades que souberon aproveitar en cada Zona pra darlle certo ar propio. Este "reis" aparece tamén no "CANCIONERO GALLEGO", como recollido en Taboada cunha variante de Melide.

San Xosé e mais María
iban xuntos pra Belén
íbanlle cantalos reises
á Xesús de Nazaré.

Fóronse de vila en vila
e de lugare en lugare
na busca de Xesucristo
nono puideron topare.

Foron dar con lle a Roma
revestido no altare
misa nova quer decire
misa nova quer cantare!.

Aquela paloma blanca
que está detrás do altare
aquela é a Nosa Señora
que nos quería axudare.

San José echa las redes
por riba de San Bernardo
Toma, nena, ese pañuelo
bótanolo o aguinaldo.

E, á señora ama da casa
nunca a cabeza lle doia
se nos dera un torresmiño
pra lle untare a zanfoña

A versión de Melide ten esta variante na letra: "San José e máis María, eles van para Belén, eles van cantalos Reises, cántémolos nós tamén. "San José iba mui triste, porque iba polas montañas, e María mui alegre co seu Fillo nas entrañas". Hai máis variantes polas bisbarras de Rodeiro e Monterroso. A estrofa que remata este "reis" utilizábase para outros cantos de "reises", cando se acompañaba de zanfona, como neste caso. Falta moitas letras. Unha señora da Zona de Antas de Ulla díxonos que tiña "vintedous pés".

Discos e cassettes Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

SAN XOSE E MARIÁ

MUOVO

san Xo - sé e maí Ma - ri - a

i - bañ xu - tar pra Be - leu i - bañ -

lle cañ - tar os rei - ses a Xe - sui de

Na - za - re

REISES DE RAO (NAVIA DE SUARNA)

A parroquia de Rao (Navia de Suarna) está situada dacobalo das provincias de León e Asturias. Abunda a neve durante os meses de inverno. Até hai moi pouco tempo estaba totalmente incomunicada esta parroquia, unha das poucas que soubo conservar toda a súa riqueza do folclore. Dalí é unha típica "pandeirada" feita de pel de corzo que saben repinicar moi ben as mulleres da Zona, e que non pode faltar en ningunha das moitas xuntanzas que saben organizar os viciños de Rao. A emigración, coma noutras zonas, fixo estragos nos últimos anos. De todos xeitos, aínda se conservan verdadeiras "xoias" musicais, como esta pandeirada que tanto lles serve aos de Rao para meterse cos da Balouta ou Peliceira, como para cantar os "reises". Abundan tamén as letras.

A señora ama da casa
ten a color da cereixa
i ela como é boa moza
sen esmola non nos deixa.

A señora ama da casa
ten o ramo de pracer
co viño na bodega
pra nos dar de beber.

A señora ama da casa
ten cara de serafín
canto entra pola eigrexa
tódolos santos lle rin.

Esta cas sí que é casa
ésta sí que son paredes,
a muller que nela está
é muller entre as mulleres.

Si esta casa fora miña
como é destes señores
xunto ó portal do curral
prantar un xardín de frores.

A súa porta nos tén
como un feixe de leña
a esperar pola resposta
que da súa mau nos veña.

A casa ten bon cortizo
e tamén ha de ter bon mel;
nós vimos buscar un peso
que nos mandou o señor Manoel.

Señora ama da casa
cachee ben os bolsillos
se non nos ha de dar cartos
déanos ovos e chourizos.

Polo que se ve este "reis" está adicado "a señora ama da casa". A filosofía do galego sabe que, dígase o que se diga, a que aínda manda na casa é a muller. Tamén hai letras, doutro xeito, para, as amas da casa que non se portan ben. Velaí unha delas, anque non se metan coa ama: "Nesta casa hai boas mozas, e tamén hai un bon mozo, e se non nos dan un peso, afozámos no pozo". De todos os xeitos hai máis gabanzas que desprecios nesta clase de "reises". Estas letras tamén as escoitamos noutros sitios, con outra música popular. O "ailalelo" da pandeirada daba tempo para improvisar letras. Do crego de Rao, Xesús L. Rivas e os seus frigreses, recollemos esta música enxebre.

Discos e cassettes Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

"Pandeirada de Rao"

(AIRE POPULAR)

AI - LA - LE - LO - AI - LA - LE - LO - AI - LA -

1ª Vel - - - - -

LE - LO - AI - LA - LA - LA - AI - LA -

2ª Vel - (CIGARRA)

a - se - ño - ra - a - ma - da - ca - sa - teu - a -

co - or - da - ce - rei - xa - ie - la - co - mo - bo - a -

mo - za - seu - es - mo - la - uo - nos - dei - xa -

GUEDELLOS DE CABRA

Un dos valores maiores que ten a nosa xente é o da "hospitalidade". Endexamáis se pecha a porta a ninguén. Cecáis por iso mesmo levaban moi a mal que houberse alguén no pobo, na parroquia ou na aldea que fose "coreño". De todos os xeitos, en case todas as parroquias había algún que, polo menos, non era tan arrogante coma os demais. Para ese e máis para os que non soltaban o aguinaldo abundante, tiñan unha restra de "reises" moi apropiados. Pódense xuntar todos nestes grupos: "Reises da cabra fanada, guedellos (as) de cabra, orellas de cabra, orella queimada, fociño de cocho, etc.". De todas as maneiras era unha burla "cariñosa", na que non había nen enfados nen malicia; ao revés até podía ser unha maneira de divertirse e dar pé para que, para o ano seguinte, aquilo fose doutra maneira. *Velaí o "modelo" máis coñecido e cantado en todo o País Galego.*

CANTAMOSCHE OS REISES, GUEDELLOS DE CABRA
CANTAMOSCHE OS REISES NON NOS DECHES NADA.

Sómolos reises do "quiquiriquí"
vimos a ver que nos botan eiquí;
Sómolos reises do "cacaracá"
vamos a ver que nos botan alá;
Sómolos reises da "cabra fanada"
viñemos eiquí, non nos deron nada!.

Aquí vimos catro, cantaremos oito,
déanos o aguinaldo "fociño de cocho";
ó aguinaldo vimos ó aguinaldo andamos,
se nos dan touciño tamén o levamos;
Sómolos reises do "quiquiriquí"
se non nos dan nada... cagámoslle eiquí!.

OUTRAS LETRAS:

Cantámosche os reises, canela de cabra, fociño de cocho,
orella queimada; cantámosche os reises, non nos deches nada!.
Cantamos e recantamos, e volvemos a cantar; estas "cascas de
farelos" non tiveron que nos dar.

Aquí non nos deron, do demo cousa; de oxe nun ano, estén
baixo da lousa!.

Esta versión foi recollida pola Comarca de Paradela, Portomarín e Fonsagrada. Con pequenas variantes —moi pequenas— cántase en todas partes. Compre dicer que, á hora de cantar "este reis", os acompañantes das "cuadrillas", axudábanlles a "dar a despedida" ao amo tacaño. Quizáis por iso, todos a coñecen, cousa que non pasa cos demais "cantos de reises" que sómente cantaban os "reiseiros".

Discos e cassettes Fonográn, S.A. - Galicia canta ó Neno-Fuxan os Ventos

Reises da "CABRA FANADA"

"XOTA"

CAN-TA-MOS-CHEOS-REI-SES - GUE - DE-LLOS-DE-

-CA - BRA-CAN-TA-MOS-CHEOS-REI-SES - NON-DE-CHE-

NA-DA — — — — — "PANDEIRADA" vivo

-rei-SES-do — "QUI-QUI-RI — QUI" — VA-MOS-a-

ver-guea-aos-bo-ta — dea — qui — so-mo-las-

rei-SES-do — "CA-CA-RA — CA" — VA-MOS-a-

ver-guea-qui-bo-ta — dea — lá — so-mo-las-

rei-SES-da-CA-BRA-PA — NA-DA-ri — ãe-mos-a-

qui — — NON-DE-LOA — NA — de — CAN-

Review of the [illegible]

[Faint text and musical notation on a page, likely bleed-through from the reverse side. The page contains approximately 12 staves of music and several lines of text.]

Esta Editorial, desde o día da súa fundación, propúxose espallar as súas actividades a tódolos eidos da Cultura. Hoxe abre unha nova colección adicada á Música Popular, e dentro de esta, o vilancico, que tan variado é por toda a nosa xeografía.

O pobo fixo esta Música. Nós non facemos máis ca recollela e volverlla a el, que é o dono. Pra facer esto, tivemos moito tino en que as transcripcions fosen todas elas nunha tonalidade fácil, pra que poidan interpretalas aínda aqueles que non tiveron a sorte de se meteren moi ó fondo no arte musical. Inda así e todo, sempre contarán coa axuda dos discos que levan grabado Fuxan os Ventos.

